

ΔΚΣΚ

ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА
СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА

KSHPK

KOMISIONI SHTETËROR PËR
PARANDALIMIN E KORRUPSIONIT

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТАТА НА

ДРЖАВНАТА КОМИСИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА

за **2024**
година

МАРТ | **2025**

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ

ЗА РАБОТАТА НА

ДРЖАВНАТА КОМИСИЈА ЗА
СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА

за 2024
година

СОДРЖИНА

1	ЗА ДРЖАВНАТА КОМИСИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА	8
2	ПРАВНА РАМКА	11
2.1.	Законски предизвици и препораки за унапредување на системот	12
3	ЗАКОНСКИ НАДЛЕЖНОСТИ	15
4	КОМУНИКАЦИЈА И СОРАБОТКА СО ЗАСЕГНАТИ СТРАНИ	17
4.1.	Соработка со Јавното обвинителство на Република Северна Македонија	17
4.2.	Соработка со Собранието на Република Северна Македонија	18
4.3.	Соработка со граѓанските организации во Република Северна Македонија	19
5	МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА	21
5.1.	Меѓународна соработка и проектни активности	21
5.2.	ЕУ интеграција	27
6	АДМИНИСТРАТИВНИ КАПАЦИТЕТИ	30
6.1.	Организациска структура и човечки ресурси	30
6.2.	Зголемувања на знаења и вештини на вработените	32
6.3.	ИТ ресурси	34
6.4.	Финансиски средства за работа на ДКСК	36
7	РЕЗУЛТАТИ ОД АКТИВНОСТИ СОГЛАСНО НАДЛЕЖНОСТИТЕ НА ДКСК	40
7.1.	Национална стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси	40
7.2.	Постапувања на ДКСК по предмети	47
7.2.1.	Постапувања во случаи за сомнежи за корупција	52
7.2.2.	Следење на законитоста на финансирањето на изборните кампањи	56
7.2.3.	Постапување во случаи на судир на интереси	75
7.2.4.	Евидентирање и следење на имотната состојба	78
7.2.5.	Водење прекршочни постапки	83

8	РЕГИСТАР НА ИЗБРАНИ И ИМЕНУВАНИ ЛИЦА	86
9	АНТИКОРУПЦИСКА ПРОВЕРКА НА ЗАКОНИ И ПОДЗАКОНСКИ АКТИ	88
10	ЈАКНЕЊЕ НА ЛИЧНИОТ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИОТ ИНТЕГРИТЕТ	92
11	ЕДУКАЦИЈА И ЈАКНЕЊЕ НА СВЕСТА ЗА КОРУПЦИЈАТА И СУДИРОТ НА ИНТЕРЕСИ	100
12	ЗАКОН ЗА ЗАШТИТА НА УКАЖУВАЧИ	103
13	ЗАКОН ЗА ЛОБИРАЊЕ	110
14	ПОСТАПУВАЊА ПО БАРАЊА ЗА ПРИСТАП ДО ИНФОРМАЦИИ ОД ЈАВЕН КАРАКТЕР	111
15	ПРИЛОЗИ	112

Почитувани,

Со особена чест и одговорност Ви го претставуваме Годишниот извештај за работата на Државната комисија за спречување на корупцијата за 2024 година, прв во мандатот на новиот состав на Комисијата – документ не само што претставува детална ретроспектива на нашите активности, туку и симбол на нашата посветеност кон принципите на транспарентност, отчетност и владеење на правото. Уверени сме дека овој извештај ќе даде јасен увид во вложените напори и постигнати резултати и на самиот почеток сакаме да се заблагодариме на сите чинители кои придонесоа и ја поддржаа реализацијата на поставените цели.

Спроведувањето на надлежностите на ДКСК го сметаме за морален императив во напорите здравото општество да стане темел на севкупната стабилност на земјата. Спречувањето на корупцијата не претставува само наша задача, туку општествена мисија и одговорност. Посветени сме на спречување на корупцијата преку позитивни и реални инструменти, да делуваме превентивно, така што крајниот резултат е јавниот функционер да биде професионалец, со целосен личен и деловен интегритет.

Изготвувањето и објавувањето на овој извештај е дел од нашата законска обврска, но воедно е и можност да го презентираме напредокот во зајакнувањето на антикорупциските механизми и унапредувањето на институционалната одговорност. Борбата против корупцијата не е само формална должност, туку суштинска определба за заштита на јавниот интерес, институционалниот интегритет и демократските вредности во нашето општество.

Во текот на 2024 година, Државната комисија за спречување на корупцијата спроведе бројни активности за унапредување на механизмите за спречување на корупцијата и судирот на интереси. Анализирани се повеќе предмети, донесени се одлуки и дадени се препораки за надминување на системските слабости, со што Комисијата директно влијаеше на зајакнувањето на владеењето на правото и јавната доверба во институциите.

Особено внимание беше посветено на:

- следење и оценување на транспарентноста и отчетноста на јавните институции,
- анализирање на ризиците од корупција во различни сектори;
- преземање мерки за унапредување на интегритетот во јавниот сектор,
- јакнење на антикорупциските политики преку препораки за подобрување на законската рамка и
- зголемување на соработката со национални и меѓународни партнери во борбата против корупцијата.

Дополнително, Комисијата работеше на подобрување на процесите за следење на имотната состојба и интересите на избраните и именуваните функционери, со цел

спречување на злоупотребата на службената положба и неетичко однесување во институциите.

Државната комисија за спречување на корупцијата континуирано го следи и оценува напредокот во спроведувањето на Националната стратегија за спречување на корупција и судир на интереси. Во таа насока, започнат е процесот на подготовка на новата стратегија за периодот 2026-2030, кој вклучува детална анализа на ризичните области и евалуација на досегашните резултати. Овој пристап овозможува навремено идентификување на предизвиците и дефинирање на ефективни мерки за унапредување на интегритетот во институциите и градење на отпорност кон корупцијата.

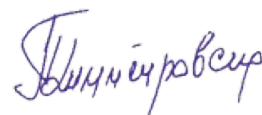
ДКСК го даде својот придонес во зајакнување на соработката со релевантните меѓународни институции преку финансиска и техничка поддршка, но и во преносот на експертиза, промоцијата на заеднички стандарди и обезбедувањето на неопходната дополнителна вредност во целиот процес на работа.

За резултатите од работата редовно беа известувани Европската Комисија, Советот на Европа и Обединетите Нации, а особено ја истакнуваме работата на исполнување на препораките на ГРЕКО за успешно завршување на Петтиот круг на евалуација.

Водени од идејата дека транспарентност, отчетноста и владеење на правото се клучни во борбата против корупција уверени сме дека овој извештај ќе послужи како корисна алатка во нашето заедничко праведно и просперитетно општество. Токму затоа правиме се за да ги направиме резултатите од нашата работа повидливи во очите на јавноста.

**„БОРБАТА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА Е ТЕМЕЛ НА ПРАВДАТА,
ТРАНСПАРЕНТНОСТА И ДОВЕРБАТА ВО ИНСТИТУЦИИТЕ“**

Претседател
Татјана Димитровска

КЛУЧНИ РЕЗУЛТАТИ ОД РАБОТЕЊЕТО НА ДРЖАВНАТА КОМИСИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА

ОБРАБОТЕНИ ПРЕДМЕТИ

451
ОБРАБОТЕНИ
ПРЕДМЕТИ

поврзани со корупција и судир на интереси, вклучувајќи пријави од граѓани, институции и предмети оформени по сопствена иницијатива.

27
ПРЕДМЕТИ

проследени кон надлежните органи за понатамошна постапка

ПРЕПОРАКИ И МИСЛЕЊА

20
ОДЛУКИ

за конкретни мерки и препораки за унапредување на антикорупциските механизми

70
МИСЛЕЊА

по доставени барања за утврдување на постоење потенцијален судир на интереси.

ЗАКОНСКИ ИЗМЕНИ И ИНИЦИЈАТИВИ

ДКСК иницираше измени на **Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси** со цел зајакнување на постојните антикорупциски механизми и спречување на злоупотребата на јавните ресурси. Овие измени опфатија подобрување на процедурите за пријавување на имотната состојба, зголемување на надлежностите на ДКСК и Државна комисија за спречување на корупцијата заострување на санкциите за прекршување на Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси.

МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

ДКСК ја интензивираше соработката со меѓународни организации, вклучувајќи ги Европската унија, ОБСЕ, УСАИД и други релевантни институции. Оваа соработка резултираше со **размена на добри практики, учество на меѓународни конференции и зајакнување на капацитетите на институцијата.**

ОБУКИ И ЕДУКАЦИЈА

Со цел унапредување на етичките стандарди, доброто управување и промовирање на системот на интегритет, ДКСК организираше обуки и работилници за **градоначалниците на општините како и за лицата за интегритет од сите општини во Република Северна Македонија.** Воедно, за лица за интегритет и други клучни позиции во институциите од централната власт беше организирана работилница за дискрециони овластувања и начините на кои може да се управува со нив. Преку овие активности, беше подобрена свесноста за спречување на судирот на интереси и коруптивните практики.

ПРОВЕРКА НА ИМОТНА СОСТОЈБА

231
ОДЛУКИ

надлежноста за евидентирање и следење на имотната состојба и интересите

44
ПРОВЕРКИ

за имотната состојба наизбрани и именувани функционери, согласно законската регулатива.

издадени **65 прекршочни платни налози** за повреда на обврските од член 82 и член 85 од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси.

САНКЦИИ И ФИНАНСИСКИ РЕЗУЛТАТИ

108
ПРЕКРШОЧНИ
САНКЦИИ

за непочитување на законските обврски. Во Буџетот на Република Северна Македонија наплатени глоби од **867.150,00 денари**

41
РЕШЕНИЈА

за изречена прекршочна санкција - глоба во износ од **12.500 евра** во денарска противвредност

АНТИКОРУПЦИСКИ НАДЗОР ВО ИЗБОРЕН ПЕРИОД

65

ПРЕДМЕТИ

11

СЛУЧАИ

доставени
иницијативи до
надлежните органи
за понатамошна
постапка

поврзани со
злоупотреба на јавни
ресурси и функции.

ПРОЦЕНКА НА РИЗИЦИТЕ ВО ПРАВОСУДСВОТО

Во соработка со ОБСЕ, ДКСК спроведе детална проценка на ризиците во правосудниот сектор, при што беа детектирани значајни слабости и предложени мерки за нивно надминување. Извештајот вклучуваше препораки за подобрување на системот на доделување предмети, спречување на влијанието врз судските одлуки и зајакнување на независноста на судиите и обвинителите.

АНТИКОРУПЦИСКА ПРОВЕРКА НА ЗАКОНОДАВСТВОТО

ДКСК во 2024 година изврши **антикорупциска проверка на 21 законски решенија** и подзаконски акти, при што беа идентификувани ризици од корупција и предложени конкретни измени за нивно елиминирање.

УЧЕСТВОТО ВО ПРОЦЕСОТ НА ЕУ ИНТЕГРАЦИЈА

Како дел од процесот на „Билатерален скрининг“ со Европската унија, ДКСК активно учествуваше во сесиите поврзани со антикорупциските политики, презентирајќи ги стратегиите и механизмите за спречување на корупцијата во земјата.

ЈАКНЕЊЕ НА ЈАВНАТА СВЕСТ И ЕДУКАЦИЈА НА МЛАДИТЕ

ДКСК продолжи со активностите за едукација на младите преку соработка со УСАИД и ИФЕС. Во 2024 година, беа одржани обуки за ученици од основни и средни училишта, а Е-платформата за антикорупциска едукација беше дополнително збогатена со нови ресурси.

Преку стратешки пристап, професионализам и континуирана соработка, **ДКСК останува посветена на градење ефикасен, транспарентен и одговорен јавен сектор**. Остварените резултати во 2024 година ја потврдуваат посветеноста на институцијата во борбата против корупцијата и создавањето на праведно и транспарентно општество. ДКСК ќе продолжи да работи на унапредување на антикорупциските механизми и зајакнување на владеењето на правото во Република Северна Македонија.

1. ЗА ДРЖАВНАТА КОМИСИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА

Државната комисија за спречување на корупцијата е самостоен и независен орган со надлежност за превенција од корупцијата и судирот на интереси во Република Северна Македонија. Преку своето работење, Комисијата активно придонесува кон зајакнување на интегритетот, транспарентноста и одговорноста во институциите и општеството.

Главната мисија на ДКСК е да врши контрола врз спроведувањето на законите и политиките за спречување на корупцијата, да предлага мерки за унапредување на правната рамка и да презема активности за едукација и подигнување на свеста кај граѓаните.

Во рамки на своите овластувања, Комисијата постапува по пријави за корупција, спроведува анализи и истражувања, предлага антикорупциски политики и иницира постапки за одговорност на носителите на јавни функции.

Со цел да обезбеди ефективна заштита на јавниот интерес, ДКСК соработува со домашни и меѓународни институции, граѓански организации и медиуми, поттикнувајќи општествена одговорност и култура на интегритет.

МИСИЈА

Дали јавниот сектор може да функционира без корупција?

Дали институциите можат да бидат транспарентни и отчетни?

Дали владеењето на правото може да стане неприкосновен принцип?

ДКСК е институцијата која го поставува ова прашање, но истовремено и нуди одговор – преку примена на законите, јакнење на нормативната рамка, креирање и имплементација на антикорупциски политики, изрекување превентивни и репресивни мерки.

Нашата цел е да спречиме корупција и судир на интереси во сите сфери на власта и јавните овластувања, да ја промовираме правната сигурност и доброто управување, и да поттикнеме култура на интегритет и одговорност.

ВИЗИЈА

**Каков систем сакаме да
изградиме?**

**Може ли да се изгради општество во
кое корупцијата ќе биде исклучок, а не
правило?**

**Може ли граѓаните да имаат доверба
во институциите и нивната
независност?**

Нашата визија е јасна – ДКСК се стреми кон создавање функционален и ефикасен систем за превенција и репресија на корупцијата и судирот на интереси.

Градиме институционална рамка во која законите се спроведуваат без исклучок, јавните функционери работат со интегритет, а граѓаните добиваат институционална заштита од злоупотребите на моќта.

2. ПРАВНА РАМКА

Државната комисија за спречување на корупцијата својата работа ја заснова врз уставните начела на владеење на правото, транспарентност и отчетност, како и на релевантната законска и подзаконска регулатива.

Основни законски акти кои ја уредуваат работата на ДКСК:

- Устав на Република Северна Македонија – ги гарантира темелните принципи на законитост, еднаквост и одговорност во управувањето со јавните ресурси и спречувањето на корупцијата;
- Закон за спречување на корупцијата и судирот на интереси – го утврдува мандатот, надлежностите, составот и постапките на ДКСК, како и мерките за спречување на корупцијата во јавниот и приватниот сектор;
- Изборен законик – утврдува правила и механизми за организирање и спроведување на изборите, вклучително и мерки за спречување на злоупотреба на јавните ресурси за време на изборниот процес;
- Закон за финансирање на политичките партии – пропишува механизми за надзор и контрола на финансирањето на политичките партии, во чија имплементација активно учествува ДКСК;
- Кривичен законик – содржи одредби кои се однесуваат на кривичните дела поврзани со корупција, поткуп, злоупотреба на службена положба и други облици на незаконско постапување во јавниот и приватниот сектор;
- Закон за јавни набавки – предвидува мерки за спречување на коруптивни дејствија во процесот на јавните набавки, каде што ДКСК има надзорна и превентивна улога;
- Закон за лобирање – ја регулира транспарентноста на процесите на лобирање, обврските на лобистите и надзорот над влијанието врз носењето на одлуки во јавниот сектор;
- Закон за заштита на укажувачите – обезбедува правна заштита за лицата кои пријавуваат корупција и незаконски дејствија, овозможувајќи им безбедност и анонимност при нивното известување;
- Закон за слободен пристап до информации од јавен карактер – ја уредува обврската за транспарентност на институциите, вклучително и на ДКСК, во обезбедувањето на информации за јавноста.

Покрај домашното законодавство, ДКСК во своето работење се раководи и од:

- Меѓународни конвенции и стандарди – како што се Конвенцијата на Обединетите нации против корупцијата (UNCAC) и Групата на држави против корупцијата (GRECO) на Советот на Европа, кои поставуваат рамки за борба против корупцијата на глобално и европско ниво и
- Национални стратегии и акциски планови – кои го дефинираат стратешкиот пристап на државата кон превенција и борба против корупцијата.

Оваа правна рамка овозможува ДКСК ефикасно да ги остварува своите надлежности, да иницира постапки, да врши контрола и мониторинг и да предлага мерки за унапредување на транспарентноста и интегритетот во јавната администрација.

2.1. Законски предизвици и препораки за унапредување на системот

Борбата против корупцијата е колективна одговорност и истата може да биде ефективна само доколку се обезбеди системски пристап во нејзиното спречување, препознавање, докажување и санкционирање од страна на надлежните органи и во постапка утврдена со закон.

Начелата на законитост, интегритет, еднаквост, јавност и заштита и одговорност, утврдени со Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, треба да претставуваат постулат во вршењето на функцијата, јавните овластувања и службената должност на сите службени лица во јавниот сектор.

Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси е примарната правна рамка која ги утврдува надлежностите на Државната комисија, но и забраните и ограничувањата за службените лица, со цел спречување на корупцијата во политиката, во вршењето на јавните овластувања, во вршењето работи од јавен интерес и други дејности на правни лица, спречување на судир на интереси и пријавување на имотната состојба и интересите.

Државната комисија ја препозна потребата од интервенирање во овој закон и допрецизирање на голем дел од одредбите, со цел ефективна примена на истите и остварување на целта на законот. Државната комисија има легитимно и можеби ексклузивно право да говори за слабостите, недостатоците и предизвиците при примена на законот, со оглед на тоа дека истата е надлежна за негово спроведување. Од суштествено значење е управувањето со механизмите утврдени во законот да се врши на јасен, недвосмислен и кохерентен начин.

Познато е дека антикорупциската проверка на легислативата е една од превентивните надлежности на Државната комисија и претставува алатка за идентификување на регулаторните ризици и справување со ранливостите во законските решенија кои можат да овозможат коруптивни практики. Имајќи во

предвид дека Државната комисија директно го применува Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, истата има појасен преглед на неговите недостатоци, а особено во случај кога цени дали одредени забрани и ограничувања се прекршени, при што задолжително ги зема во предвид и посебните материјални закони при постапување по конкретни предмети.

Оттука, се наметна потребата од допрецизирање на определени поими во законот, кои од аспект на негов опфат и опсег се непрецизирани, а тоа се: “избрани и именувани лица“, “блиски лица“, “семејство“, “корист“, “приватен интерес“, “заедничко домаќинство“, “јавен орган“, “редовен приход“ итн.

Воедно, произлезе и потреба од допрецизирање и унапредување на одредбите во однос на:

- постапувањето на Државната комисија,
- видот на актите кои ги донесува,
- роковите за постапувањето,
- проширување на опсегот на базите на податоци до кои Државната комисија треба да има пристап,
- постапка за утврдување на неспојливост на функции,
- усогласување на одредбите за прекршочните глоби итн.

Од аспект на стратешката важност на солидно законско решение за борбата против корупцијата, истакнуваме дека во Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2021-2025 година во секторот Политички систем, утврден е приоритетен проблем Несакционирање на одбивањето за доставување на изјава за имотна состојба и интереси од лицата кои имаат ваква обврска, за чие надминување се предвидени две мерки и активности кои ја наметнуваат потребата од измена на овој закон. Во таа смисла, треба да се има во предвид и потребата од дефинирање на состојба на “одбивање на пријавување на имотната состојба и интересите“ од страна на лицата кои имаат ваква законска обврска и воспоставување на мерки за утврдување одговорност на лицата кои одбиваат да достават изјава за имотна состојба и интереси.

Размената на искуствата за пристапот во борбата против корупцијата со антикорупциските тела од регионот и пошироко претставува додадена вредност при дефинирање на политиките и правната рамка за сузбивање на оваа појава во сите нејзини форми и облици. Токму во овој сегмент меѓународната заедница неприкосновено постојано се докажува како стратешки партнер на нашата држава. Во оваа прилика од името на Државната комисија се благодариме и на Советот на Европа за експертската поддршка во анализа на недостатоците на Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси и дадените препораки за нивно надминување.

Покрај партнерството на меѓународната заедница, за нас како општество, од непроценлива вредност е и корективната улога на меѓународната заедница, која

постојано го следи напредокот на нашата држава во справувањето со корупцијата. Дотолку повеќе, имаме одговорност да ги исполниме и препораките кои нашата држава ги добива како од страна на Европската унија, така и од страна на ГРЕКО. Впрочем, препораките на ГРЕКО се една од причините за потребата од законските измени, особено во делот на пријавување, проверка и следење на имотната состојба и интересите на службените лица, како и системот на санкции поврзани со пријавувањето на имотната состојба и интересите и судирот на интересите.

Силно веруваме дека извршната и законодавната власт ќе продолжат со преземените активности до конечно донесување на измените и дополнувањата Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси.

3. ЗАКОНСКИ НАДЛЕЖНОСТИ

Надлежностите и постапувањето на Државната комисија за спречување на корупцијата се уредени со Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси („Службен весник на Република Македонија“, бр. 12/2019).

Согласно одредбите од овој закон, ДКСК е самостоен и независен орган, со статус на правно лице, кој во својата работа се раководи единствено од законските одредби и принципите на законитост, транспарентност и отчетност.

Во согласност со Законот, ДКСК има суштинска улога во спроведувањето на мерките и активностите насочени кон превенција и спречување на корупцијата во вршењето на власта, јавните овластувања, службената должност, како и политиката. Дополнително, Комисијата е задолжена за превенција и управување со судирот на интереси, како и за спречување на коруптивни активности при извршувањето на работите од јавен интерес од страна на правните лица кои вршат јавни овластувања.

Поконкретно, надлежностите на ДКСК и специфичните механизми за нивното реализирање детално се дефинирани во членот 17 од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси. За појасен и систематичен приказ на активностите, надлежностите произлезени од членот 17, како и од целокупниот закон, можат да бидат структурирани во неколку клучни функции на ДКСК и тоа:

ФУНКЦИИ НА ДКСК	НАДЛЕЖНОСТИ ОД ЧЛЕН 17
1. Развој на антикорупциски политики и подобрување на правната и институционалната рамка за спречување на корупцијата	- Донесување на национална стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси, со акционен план за нејзино спроведување (точка 1). - Спроведување антикорупциска проверка на закони, подзаконски акти и други општи акти, согласно претходно донесена Методологија (точка 2). - Соработка со здруженија, фондации, научни институции и приватниот сектор во врска со превенција на корупцијата и судирот на интереси (точка 16). - Подготовка на анализи за ризици од корупција во различни сектори (точка 17). - Преземање активности во насока на јакнење на личниот и институционалниот интегритет (точка 18). - Спроведување истражувања на јавното мислење за оценка на своето работење и состојбата со корупцијата (точка 23). - Редовно известување на јавноста за својата работа (точка 28). - Преземање активности на планот на едукацијата и јакнењето на свеста за корупцијата и судирот на интереси (точка 19).
2. Спречување на корупцијата во политиката	- Следење на законитоста на финансирањето на изборните кампањи (точка 7). - Следење на законитоста на финансирањето на политичките партии (точка 6).
3. Континуирано следење на и проверка на имотната состојба и интересите на избрани и именувани лица	- Евидентирање и следење на имотната состојба и интересите на лицата опфатени со законот (точка 10). - Пропишување образец на изјавите за имотната состојба и интересите (точка 11). - Вршење проверка на податоците од изјавите за имотната состојба и интересите (точка 12). - Водење на регистар на избрани и именувани лица (точка 20). - Изготвување каталог на подароци врз основа на податоците добиени согласно со членот 58 од ЗСКСИ и објавување на каталогот на својата веб страница (точка 22).
4. Покренување на иницијативи пред други надлежни органи, утврдување на состојби на судир на интереси, прекршочни постапки	- Постапува по пријави од физички и правни лица за сомнежи за корупција и судир на интереси (точка 3). - Покренува иницијатива пред надлежните органи за поведување постапка за утврдување на одговорност на службени лица (точка 4). - Покренување иницијатива за поведување постапка за кривично гонење во предметите по кои постапува (точка 5). - Покренување иницијатива врз основа на извештаи на Државниот завод за ревизија (точка 8). - Водење прекршочни постапки за прекршоците утврдени во членовите 100 - 113 од ЗСКСИ (член 114, ст. 2)
5. Соработка со државни органи, домашни и меѓународни тела и организации	- Соработка со државни органи во обезбедување на информации (точка 13). - Соработка со национални тела на други држави, како и со меѓународни организации на полето на спречување на корупцијата (точка 14). - Разменување информации со надлежни тела на други држави и меѓународни организации, врз основа на обврски преземени со меѓународни договори ратификувани согласно Уставот (точка 15). - Соработка со здруженија, фондации, научни институции и приватниот сектор во врска со превенција на корупцијата и судирот на интереси (точка 16).

4. КОМУНИКАЦИЈА И СОРАБОТКА СО ЗАСЕГНАТИ СТРАНИ

Државната комисија за спречување на корупцијата во рамки на своите законски надлежности воспоставува и одржува континуирана комуникација и соработка со сите релевантни засегнати страни, вклучително и институциите на извршната и законодавната власт, единиците на локалната самоуправа, правосудните органи, граѓанскиот сектор, медиумите, како и меѓународните партнери. Оваа соработка претставува суштински елемент во севкупните напори за унапредување на борбата против корупцијата и обезбедување транспарентно, отчетно и интегритетно управување.

Преку воспоставување на партнерски односи и координација со институциите и организациите, ДКСК активно придонесува во зајакнување на превентивните и репресивните механизми, имплементација на принципите на владеење на правото, како и промоција и примена на стандардите на институционален интегритет на централно и локално ниво. Посебен акцент се става на унапредувањето на меѓуинституционалната соработка, размена на информации и искуства, заедничко дејствување и координирано планирање и спроведување на активности.

Со ова, ДКСК не само што ја зацврстува својата улога како независен орган во системот на антикорупција, туку и активно придонесува кон создавање на општествена средина во која се негува нулта толеранција кон корупцијата, се јакнат институциите и се поттикнува граѓанското учество во следењето и контролата на јавниот сектор.

4.1. Соработка со Јавно обвинителство на Република Северна Македонија

Во рамки на унапредување на институционалната соработка помеѓу Државната комисија за спречување на корупцијата и Јавното обвинителство на Република Северна Македонија, во 2024 година се реализираа повеќе активности со цел зајакнување на координацијата и унапредување на ефикасноста во справување со корупцијата. Поддржани од ИПА 2020 проектот на ЕУ „Владеење на правото“ двете институции започнаа со изготвување нов Меморандум за соработка, имајќи

предвид дека важноста на актуелниот истекува во првиот квартал од 2025 година. Првичниот нацрт на Меморандумот беше подготвен во октомври 2024 година, а неговото потпишување и стапување во сила се очекува во текот на 2025 година.

Процесот беше дополнително поттикнат и од заклучоците на тематските работилници организирани во рамки на проектот на УСАИД – „Партнерство против корупцијата“. Се одржаа низа состаноци со фокус точки од двете институции, на кои се разгледуваа можностите за унапредување на меѓусебната размена на информации, заедничко дејствување и соработка при постапување по предмети од антикорупциски карактер.

Во мај 2024 година, беше организирана дводневна работилница посветена на зајакнување на координациските механизми помеѓу ДКСК и Јавното обвинителство. Во ноември 2024 година, за првпат беше спроведена практична симулација на соработка, во присуство на претставници од двата партнери, како и од проектите на УСАИД и ИПА 2020.

Во текот на целата 2024 година, двете институции остваруваа редовна и навремена размена на информации и документација за предмети од взаемен интерес, со што се зајакнува транспарентноста и ефикасноста во работењето.

4.2. Соработка со Собранието на Република Северна Македонија

Во текот на 2024 година, ДКСК воспостави активна соработка со Меѓупартиската парламентарна група против корупција, создадена со поддршка од 66 пратеници. Во организација на Националниот демократски институт (НДИ), се одржаа низа стратешки состаноци со цел развивање на структурата, приоритетите и начинот на функционирање на групата. На овие состаноци присуствуваа пратеници од владејачкото мнозинство и опозицијата, како и претставници од собраниската служба.

Во јануари 2024 година, на вториот стратешки состанок, активно учество земаа и претставници од ДКСК, Државниот завод за ревизија и граѓанските организации од Платформата против корупција. Групата покажа иницијатива за воспоставување на канали на директна комуникација со релевантните институции, како и механизми за надзор врз реализацијата на наодите од нивните извештаи.

Во февруари и март 2024 година, групата продолжи со активностите преку утврдување на интерен деловник, фокусни области и потенцијали за иницирање на надзорни активности. Во април, Институтот за демократија „Социетас Цивилис“ ја претстави методологијата за антикорупциска проверка на законодавството, што дополнително ја зацврсти улогата на групата во мониторингот на законодавните процеси.

По парламентарните избори во мај 2024 година и промената на власта, на 21 октомври се одржа конститутивната седница на групата во новиот парламентарен состав. На 25 октомври беше организирана прва работилница за дефинирање приоритети и изработка на Акциски план за 2025 година, со учество на сите релевантни институции и граѓански организации.

4.3. Соработка со граѓанските организации во Република Северна Македонија

Платформа на граѓански организации за борба против корупцијата

Платформата на граѓански организации за борба против корупцијата формирана од 16 граѓански организации¹, дава континуирана поддршка на работата на Државната комисија за спречување на корупцијата во исполнување на надлежностите утврдени со Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, Законот за лобирање и Законот за укажувачите, обезбедувајќи финансиска поддршка од разни извори, како проекти кои се реализираа, а се поврзани со работењето на Државната комисија за спречување на корупцијата.

Соработка со Македонскиот центар за меѓународна соработка

Државната комисија за спречување на корупцијата, активно учествуваше и со свои претставници беше дел од Антикорупцискиот караван организиран од програмата „Граѓаните против корупцијата“, финансирана од УСАИД и спроведена од Македонскиот центар за меѓународна соработка. Претставниците на Државната комисија за спречување на корупцијата, работеа на терен во Прилеп и Битола, каде воспоставија повеќе средби со граѓани и засегнати страни и упатија директна помош и информираа за надлежностите на Државната комисија за спречување на корупцијата.

Во третиот квартал од 2024 година на барање на Македонскиот центар за меѓународна соработка се оствари информативен состанок заради извршена антикорупциска проверка на законот за конфискација на имот во граѓанска постапка. Имено од страна на Македонскиот центар за меѓународна соработка е извршена антикорупциска проверка на споменатиот закон, а истовремено и ДКСК имаа отворено предмет по истиот. Целта на состанокот беше координација на ставови во однос на детектираните ризици во гореспоменатиот закон.

¹ Асоцијација за демократски иницијативи, Институт за демократија Социетас Цивилис Скопје, Истражувачки центар за граѓанско општество, Коалиција за правично судење, Македонски центар за меѓународна соработка, МОСТ, Метарморфозис, Охрид Институт, Транспаренси Интернешнал Македонија, Транспарентност Македонија, Фондација Отворено општество – Македонија, Форум ЦСИД, Центар за граѓански комуникации, Центар за истражување и креирање политики, ЕВРОТИНК – Центар за европски стратегии, Хелсиншки комитет за човекови права, SCOOP – Центар за истражувачко новинарство

Македонско-американската алумни асоцијација

Во 2024 година Државната комисија за спречување на корупцијата потпиша Меморандум за соработка со Македонско-американската алумни асоцијација.

Целта на соработката е официјализирање на залошбата за унапредување на интегритетот, транспарентноста и отчетноста, подигнување на јавната свест и вклучување на граѓаните во борбата против корупцијата, олеснување на размена на експертиза, најдобри практики и ресурси, како и промоција на едукативни програми за зајакнување на институционалниот и општествениот интегритет.

Меморандуми за соработка

Во извештајната година Државната комисија ја унапреди соработката со четири институции од различни сектори на делување преку потпишување на меморандуми/договори за соработка и размена на податоци:

- ИПА Проект Поддршка на ЕУ за владеење на правото (РоЛ)
- Управа за финансиска полиција
- Национален демократски институт (НДИ)
- Стопанска Комора на Северна Македонија
- Македонско-Американска Алумни Асоцијација

Потпишувањето на овие меморандуми за соработка предвидуваат унапредување на работењето на Државната комисија за спречување на корупцијата, од аспект на соодветна и дозволена размена на податоци, соработка во делот на едукација и унапредување на знаењата на вработените, како и соработка во делот на проектни активности, за потребите на исполнување и унапредување на надлежностите на Државната комисија за спречување на корупцијата.

5. МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

Државната комисија за спречување на корупцијата во текот на 2024 година продолжи активно да соработува со меѓународни организации, институции и тела кои работат во областа на борбата против корупцијата, транспарентноста, интегритетот и доброто владеење.

Меѓународната соработка претставува значаен сегмент во работењето на Комисијата, овозможувајќи размена на искуства, следење на меѓународните трендови и унапредување на националните политики и практики во согласност со меѓународните стандарди.

ДКСК учествуваше на бројни меѓународни конференции, форуми и обуки организирани од страна на Обединетите нации (UNODC), Организацијата за економска соработка и развој (OECD), ГРЕКО – Групата на држави против корупцијата при Советот на Европа, Регионалната антикорупциска иницијатива (RAI), Транспаренси Интернешнл, како и други регионални и билатерални партнери. На овие настани беа презентирани националните искуства, предизвиците и добрите практики, при што беше зајакната и регионалната соработка со сродни тела од земјите од Западен Балкан и пошироко.

ДКСК останува посветена на понатамошно унапредување на меѓународната соработка, како предуслов за ефикасна и одржлива борба против корупцијата, зајакнување на владеењето на правото и заштита на јавниот интерес.

5.1. Меѓународна соработка и проектни активности

Учество во антикорупциска мрежа

Во 2024 година, ДКСК стана членка на ЕРАС/ЕАСН, што претставува значаен чекор за меѓународно позиционирање. Учеството на Генералното собрание и

конференцијата во Букурешт овозможи размена на искуства со сродни институции и афирмација на добри практики.

Зачленувањето во ЕРАС/EACN мрежата ќе ја зајакне позицијата на Државната комисија за спречување на корупцијата на меѓународната сцена, отворајќи нови можности за размена на искуства, добри практики и експертиза со сродни институции ширум Европа. Од друга страна, Државната комисија за спречување на корупцијата преку посветеноста за континуирана меѓународна соработка, ќе може да ги пренесе своите искуства во справувањето со корупција, особено во пост-транзициски контекст, што ќе биде од особена корист за останатите членки на мрежата.

Соработка со ИПА 2020 – „Владеење на правото“ компонентата 3 – Борба против корупцијата

Во 2024 година продолжи соработката со отсеког ИПА 2020 проектна поддршка, преку проектот „Владеење на правото“. Целта на проектот е зајакнување на владеењето на правото во Република Северна Македонија, а Државната комисија за спречување на корупцијата е корисник на компонента 3 од проектот - стратешка и методолошка поддршка на Државната комисија за спречување на корупцијата.

Во рамки на проектот во текот на 2024 година се работеше на следните активности:

- Подготовка на систем за управување со човечки ресурси;
- Обуки за внатрешна комуникација за вработените во Државната комисија за спречување на корупцијата;
- Изработка на Политика за управување со пристап;
- Обезбедување на експертска поддршка за ревидирање на Деловникот за работа на Државната комисија за спречување на корупцијата;
- Овозможување на академски програми и курсеви на високо ниво од страна на Меѓународна антикорупциска академија (IACA) на тема борба против корупцијата и градење интегритет за дел од вработените во Државната комисија за спречување на корупцијата;
- Развој и реализација на програмата за обука на обучувачи за интегритет за дел од вработените во Државната комисија за спречување на корупцијата;
- Спроведување на анализа на документација за внатрешните акти, процесите и практиките во областа на изјави за имотна состојба и судир на интереси;
- Проценка на состојбата на Државната комисија за спречување на корупцијата од аспект на интероперабилност;
- Подготовка на активности за подигање на свеста насочени кон деловната заедница преку имплементација на Планот за комуникација за лобирање;
- Проценка на постоечкиот систем за е-набавки, процеси и контролни мерки;
- Одржување на презентации за системот ЕРАР пред членовите и вработените во Државната комисија за спречување на корупцијата.

Соработка со Мисија на ОБСЕ во Скопје

Во 2024 година Државната комисија за спречување на корупцијата и Мисијата на ОБСЕ во Скопје, врз основа на потпишаниот Меморандум за разбирање за спроведување на заедничките активности за периодот од 2023-2024 година, соработуваа преку остварување на повеќе активности:

- подигнување на свеста на градоначалниците за концептот на интегритет како политика за спречување на корупцијата - преку одржување на четири регионални работилници со градоначалниците, од кои две беа одржани во првата половина на 2024 година, а останатите две се планираат да се одржат во периодот септември-октомври 2024 година;
- поддршка на имплементацијата на елементите на системот за интегритет во единиците на локалната самоуправа – преку експертска поддршка за одржување на регионални повеќедневни обуки за интегритет, за подготвување на курикулум и презентации за обуките за елементите на системот за интегритет и за изработка на прирачник за судир на интереси за единиците на локалната самоуправа и
- родова ревизија на Државната комисија за спречување на корупцијата – преку експертска поддршка за водење на процесот на родова ревизија, изработка на методологија за родова ревизија, теренско истражување со внатрешни и надворешни чинители и работилница за сензибилизирање на вработените и членовите на Државната комисија за спречување на корупцијата со родовата димензија во антикорупциските политики и изработка на извештај од спроведената родова ревизија.

Соработка со Регионалната школа за јавна администрација – РеСПА

Државната комисија за спречување на корупцијата во текот на 2024 година аплицираше до РеСПА за поддршка за надворешна проверка на имплементација на ЦАФ2020 во Државната комисија за спречување на корупцијата и за добивање на ознака на ефективен ЦАФ2020 корисник.

По одобрување на апликацијата, РеСПА ја започна постапката за надворешната проверка и истата заврши како процес во декември 2024 година.

Соработка со УСАИД - “Партнерство против корупција”

Во рамките на проектот на УСАИД за Партнерство против корупција во март 2024 година е одржа работилница помеѓу Државната комисија и проектниот тим на УСАИД за дискусија и подготовка на работен план за првата проектна година. Планот на проектни активности заклучно до октомври 2024 година предвидува поддршка на Државната комисија за спречување на корупцијата преку активности за:

Градење на вредности за етика и интегритет, преку:

- подготовка на план и програма за спроведување на антикорупциска едукација под слоганот “Бидете херои на чесноста” во 12 основни училишта во Република Северна Македонија, која за реализација е договорена во првата половина на 2025 година;
- развој на тема “Упатство за управување со дискреционите овластувања”
- развој на модул за е-учење на тема “управување со дискреционите овластувања”.

Продлабочување на разбирањето на нормите, ставовите и однесувањата поврзани со корупцијата, етиката и интегритетот во јавните услуги, преку:

- спроведување дискусии со фокус групи во избрани институции за да се продлабочи разбирањето за тоа како се применуваат елементите на системот на интегритет и
- организација на тркалезни маси за блиска соработка на институциите за поефикасна борба против корупцијата.

Менување на нормите, ставовите и однесувањата меѓу државните и јавните службеници за да се прифати етиката, интегритетот и одговорноста, преку:

- ревидирање и ажурирање на прирачникот за лица за интегритет од централно ниво, упатството за изготвување на интерен акт за управување со судирот на интереси, изработка на најчесто поставувани прашања во делот на забраните и ограничувањата во Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси (без опфаќање на забраните и ограничувањата за времетраење на изборниот процес) и во делот на интегритетот и превод на сите наведени документи;
- обезбедување на експертска поддршка за ревидирање на Методологијата за мониторинг на примената на системот на интегритет што го спроведува Државната комисија, но само во делот на институциите од јавниот сектор од централно ниво, и
- изработка на програма за подигање на свест и јакнење на интегритетот на носителите на извршната власт од највисоко ниво.

Зајакнување на капацитетите на Државната комисија за спречување на корупцијата и креирање на јасна рамка за работа, преку:

- обезбедување на експертска поддршка за ревидирање на функционалната анализа на Државната комисија за спречување на корупцијата.

Зајакнување на капацитетот на Државната комисија за спречување на корупцијата во борба против корупцијата преку анализа на податоци, преку:

- развивање и одржување на обука за напредна анализа на податоци за вработените во Секретаријатот на Државната комисија за спречување на корупцијата кои работат на аналитика, спречување на корупција, спречување на судир на интереси и проверка на имотната состојба и интересите, и
- изработка на процедури за аналитика на податоци кои ќе ги користат обучените вработени во Секретаријатот и учење при работа.

Поддршка на Државната комисија за спречување на корупцијата во преземање на секторски фокус, преку:

- обезбедување на експертска поддршка за проценка на ризици и изработка на тематска методологија за проценка на ризици од корупција.

Градење на капацитети за следната генерација на антикорупциски стратегии и политики, преку:

- обезбедување на експертска поддршка за спроведување на анализа за причините за слабата имплементација на Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2021-2025 и изработка на извештај со наоди од спроведената анализа и препораки за подобрување на состојбите, и
- обезбедување на експертска поддршка за спроведување на втора длабинска квалитативна анализа за оценка на влијанието на имплементацијата на Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2021-2025 во секторите: здравство, образование, спорт, животна средина, земјоделство и ЈП и АД во сопственост на државата и единиците на локалната самоуправа.

Воспоставување на механизми за координација, преку:

- одржана работилница во хотел “Гарденија” во Велес во периодот 30-31 мај 2024 година за зајакнување на координативните механизми на Државната комисија и Јавното обвинителство на Република Северна Македонија;
- поддршка на Државната комисија и други институции за отчетност за подобрување на ефективната соработка-поддршка на активностите и дискусиите за градење тимови (работни групи за развој на протоколи на работа и комуникација, учење од колеги);

Соработка со Совет на Европа

Во 2024 година Државната комисија за спречување на корупцијата и Советот на Европа, соработуваа во делот на законската обврска на Државната комисија за спречување на корупцијата за воспоставување на Каталог на подароци. Беа одржани два состанока со претставници од Проектот против економски криминал во Северна Македонија (АЕС-МКД), кој се спроведува во рамките на заедничката програма на Европската Унија и Советот на Европа „Хоризонтален инструмент за Западен Балкан и Турција“. На овие состаноци, беа презентирани примери на решенија, со посебен осврт на идејно решение по принципот на постоечкото софтверско решение во сопственост на Комисијата за спречување на корупцијата на Република Словенија.

Соодветно, во рамките на проектот беше изготвена техничка спецификација за потребата од изработка на Каталог на подароци и врз основа на која во тек е изготвување на тендерска документација. Согласно плановите за работа на проектот, со развивање на софтверското решение треба да се започне на почетокот на 2025 година.

Соработка со Националниот демократски институт (НДИ)

Државната комисија за спречување на корупцијата врз основа на потпишаниот меморандум за соработка, а преку поддршка од Националниот демократски институт, организираше презентација на посебните извештаи за утврдените состојби во финансирањето на изборната кампања за избор на Претседател на Република Северна Македонија и во финансирањето на изборната кампања за избор на пратеници во Собранието на Република Северна Македонија. Извештаите се изготвени со поддршка од повеќе меѓународни организации, меѓу кои и Националниот демократски институт (НДИ).

Покрај соработката во делот на анализирањето на финансирањето на политичките партии, областа јавни набавки и вработувањата, пред и по изборните процеси заради утврдување на системските слабости, Државната комисија за спречување на корупцијата и Националниот демократски институт (НДИ) ќе соработуваат и во областа на спроведувањето на интегритетот како процес на локално ниво, односно блиску соработувајќи со избрани единици на локалната самоуправа, преку проектот „Заедници со интегритет“, финансиран од Владата на Швајцарија, имплементиран од Националниот Демократски Институт.

Соработка со Меѓународната фондација за изборни системи (ИФЕС)

Меѓународната фондација за изборни системи (ИФЕС) како и во минатите изборни процеси така и во изборните процеси кои беа одржани во текот на 2024 година даде значајна поддршка на Државната комисија за спречување на корупцијата во исполнувањето на своите надлежности поврзани со изборниот процес.

На ден 16.04.2024 година за потребите на Државната комисија за спречување на корупцијата, ИФЕС распиша Јавен повик за ангажирање на 3 (тројца) аналитичари на податоци, се со цел ефикасно следење на изборната кампања на учесниците на Претседателските и Парламентарните избори во текот на 2024 година. Сключените договори со ангажираните аналитичари беа во целост реализирани во соработка и со финансиска поддршка на Меѓународната фондација за изборни системи (ИФЕС), и истото даде значаен придонес во анализата и обработката на податоците доставени од учесниците на изборите. Дополнително, беше дадена и финансиска поддршка за печатење на посебните извештаи за утврдените состојби во финансирањето на изборната кампања за избор на Претседател на Република Северна Македонија и во финансирањето на изборната кампања за избор на пратеници во Собранието на Република Северна Македонија.

5.2. ЕУ интеграција

Учество во стратешките процеси за реформа на јавната администрација (2023–2030)

Државната комисија за спречување на корупцијата, како составен дел од Секретаријатот за реформа на јавната администрација, во текот на 2024 година навремено и целосно ги доставуваше сите потребни податоци и активно учествуваше во имплементацијата на активностите предвидени со Акцискиот план на Стратегијата за реформа на јавната администрација 2023–2030 година.

Покрај оперативното учество, ДКСК беше застапена и на состаноците на највисоко ниво за следење на реализацијата на стратешките цели и мерки, каде беа презентирани конкретни резултати и беше афирмиран институционалниот придонес во исполнувањето на активностите поврзани со транспарентност, отчетност и интегритет во јавната администрација.

Поддршка на процесот за членство во Европската Унија

ДКСК, како релевантен чинител во процесот на евроинтеграции, и во 2024 година активно учествуваше во состанокот на Поткомитетот за правда, слобода и безбедност, организиран од Европската комисија во Скопје. На состанокот беа презентирани антикорупциските политики и мерки кои се спроведуваат во различни сектори, во согласност со поглавјата од правото на Европската Унија (*acquis communautaire*).

Понатаму, ДКСК одржува редовна комуникација со претставници на Европската комисија во рамки на тековниот скрининг процес. Комисијата изготвува и доставува квартални, полугодишни и годишни извештаи, како и ад-хок извештаи по барање, со цел навремено исполнување на сите обврски предвидени во рамките на процесот. Дополнително, ДКСК подготвува извештаи и за потребите на специјалната група за реформа на јавната администрација, со што го демонстрира својот континуиран придонес кон усогласување со стандардите на ЕУ.

Вклученост во Реформската агенда на Северна Македонија 2024–2027

ДКСК е вклучена како придружна институција во Инструментот за реформи и раст за Западен Балкан, односно Реформската агенда на Северна Македонија 2024–2027 година. Комисијата дава експертска поддршка на неколку активности, особено во делот на владеење на правото и антикорупциските политики, со што придонесува кон исполнување на приоритетите на повеќе институции.

Редовното учество на сите релевантни состаноци поврзани со имплементацијата на акцискиот план ја рефлектира стратешката посветеност на ДКСК кон фундаменталните реформи, неопходни за постепена интеграција во единствениот пазар на Унијата и постигнување социоекономска конвергенција. Овие активности се во согласност со заложбите на државата за целосна имплементација на европските политики, стандарди и практики, а воедно претставуваат и стратешки приоритет за ДКСК.

Соработка со Делегацијата на Конференцијата на меѓународни невладини организации (CINGO) при Советот на Европа

Во текот на 2024 година, ДКСК активно учествуваше во иницијативата на Делегацијата на CINGO при Советот на Европа, преку учество на интервјуа со претставници на јавниот и граѓанскиот сектор. Целта на оваа иницијатива беше подготовка на сеопфатен извештај за отвореноста на институциите и степенот на учество на граѓанското општество во процесот на креирање на политики на централно и локално ниво.

Претставниците на ДКСК информираа за своите законски надлежности, тековни предизвици, како и за активната и стратешка соработка со граѓанскиот сектор. Претседателот на Делегацијата, г. Герхард Ермишер, ја нагласи важноста на овие активности и ја потврди вклученоста на ДКСК во поддршката на демократските процеси и граѓанското учество.

Придонес во Извештајот на Стејт Департментот за состојбите со човековите права за 2024 година

ДКСК, согласно својата надлежност и транспарентност во работењето, во 2024 година одговори на повеќе прашања поврзани со своето постапување и со тоа даде значаен придонес во изготвувањето на Извештајот на Стејт Департментот на САД за состојбите со човековите права во Република Северна Македонија.

Со тоа, ДКСК директно придонесува кон меѓународната проценка на капацитетите на државата во областа на владеење на правото, отчетноста и заштитата на човековите права.

Учество на Меѓународната конференција за антикорупција – IACC, Вилнус, Литванија

Во 2024 година, претставници на ДКСК учествуваа на 21-та Меѓународна конференција за антикорупција (IACC), одржана во Вилнус, Литванија. Конференцијата претставува глобален форум кој обединува носители на одлуки, антикорупциски тела, претставници на граѓанското општество и приватниот сектор, со цел размена на искуства, идеи и алатки за справување со корупцијата. Преку учеството на оваа конференција, ДКСК ги прошири своите знаења за најновите светски практики и иновативни пристапи во борбата против корупцијата, како и зајакна меѓународните контакти, со цел понатамошна соработка и споделување на искуства.

6. АДМИНИСТРАТИВНИ КАПАЦИТЕТИ

6.1.Организациска структура и човечки ресурси

Државната комисија за спречување на корупцијата во функција на остварување на своите надлежности и задачи, континуирано вложува напори за изградба на современ, ефикасен и функционален систем за управување со човечките ресурси.

Овој систем е директно поврзан со зголемување на организациската ефикасност и ефективност, обезбедувајќи постојан развој на човечките капацитети преку:

- постојано подобрување на условите за работа и работната средина;
- јасна специјализација и зајакнување на внатрешните организациони единици;
- распоредување на вработените на позиции што одговараат на нивните стручни квалификации, работно искуство и стекнати вештини;
- континуирано професионално напредување на вработените преку редовно унапредување;
- соодветно наградување согласно постигнатите резултати и
- привлекување и вработување на нови квалификувани кадри во областа на спречување на корупцијата и судирот на интереси.

РОДОВА СТРУКТУРА НА КОМИСИЈАТА/ ПРЕТСЕДАТЕЛ/ЧЛЕНОВИ

РОДОВА СТРУКТУРА НА ВРАБОТЕНИТЕ ВО ДКСК

51

ВРАБОТЕНИ ВО СЕКРЕТАРИЈАТОТ СО
СТАТУС НА АДМИНИСТРАТИВНИ СЛУЖБЕНИЦИ

од кои 35 вработени се жени
и 16 вработени се мажи

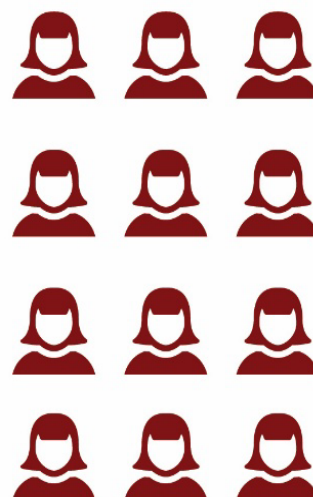

Родова структура на Раководители
на ревизорски екипи

РОДОВА СТРУКТУРА НА НАЗНАЧЕНИ ЛИЦА ВО ДКСК

1 МАЖ

12 ЖЕНИ

6.2. Зголемувања на знаења и вештини на вработените

Континуираната едукација и професионален развој на вработените во Државната комисија за спречување на корупцијата претставуваат клучен предуслов за ефикасно, стручно и навремено извршување на институционалните надлежности. Во текот на 2024 година, се спроведоа низа активности за градење капацитети, со поддршка на Европската комисија преку ИПА инструментот за претпристапна помош – ИПА 2020 „Владеење на правото“, како и со ангажман на други меѓународни партнери. Овие активности беа насочени кон:

Зајакнување на комуникациските вештини

Во насока на подобрување на внатрешната и надворешната комуникација, се реализираа следните обуки:

- **Обука за техники на интервјуирање** – учество земаа 7 претставници на ДКСК, со цел унапредување на вештините за добивање квалитетни информации при спроведување интервјуа во рамки на истражните и превентивните активности.
- **Обука за внатрешна комуникација за независни институции** – вклучени беа 8 претставници, со фокус на подобрување на протокот на информации и тимската координација.
- **Обука за надворешна комуникација – техники на презентација** – 7 претставници беа обучени за вештини на јавен настап, визуелна комуникација и пренесување пораки кон јавноста.
- **Обука за комуникација специјално наменета за членовите (комесарите) на ДКСК** – 7 претставници стекнаа вештини за медиумски настап, говорење пред јавност и управување со чувствителни информации.

Продлабочување на стручното знаење и експертиза

Во насока на унапредување на аналитичките и истражните капацитети, беа реализирани следните обуки:

- **Обука за истражни техники** – 6 претставници добија практично знаење за техники на собирање докази, проценка на ризици и истраги.
- **Обука за антикорупција и интегритет** – вклучени беа 30 претставници, каде беа обработени теми како интегритет во јавниот сектор, спречување судир на интереси и постапување по пријави од укажувачи.

Споделување добри практики и меѓународно искуство

Презентација на ЕРАР системот (Република Словенија) – онлајн алатка за транспарентност на јавни трошоци. На настанот присуствуваа:

- 15 претставници од ДКСК
- 43 учесници од клучни институции

- 26 претставници од граѓански и меѓународни организации Настанот вклучуваше практична демонстрација од г-ѓа Вита Хабјан Барборич, експерт од Словенија, која го претстави моделот на интегритет и транспарентност развиен од словенечката Комисија за спречување на корупцијата.

Презентација на Извештајот за мапирање на состојбите во јавни набавки – организирана тркалезна маса со:

- 30 претставници од ДКСК;
- 15 претставници од релевантни институции

Извештајот ги идентификуваше главните генератори на корупција во системот на јавни набавки. Детектираните препораки ќе бидат земени предвид при изработката на новата Национална стратегија за борба против корупција и судир на интереси 2026–2030.

Унапредување на стратешкиот менаџмент и институционални системи

Политика за управување со пристап – развиен и имплементиран документ кој го регулира пристапот до податоци и информации во рамки на институцијата.

Систем за управување со човечки ресурси – дизајниран, презентираен и ставен во функција, со цел подобрување на планирањето, следењето и развојот на кадарот во ДКСК.

Учество на меѓународни обуки и студиски посети

Мај 2024 година - RACVIAC работилница во Хрватска
Претставници на Секретаријатот на ДКСК учествуваа на регионална работилница на тема: „Интегритет и контролни механизми во институции од одбраната и безбедноста“.

Ноември 2024 – TAIEХ студиска посета во Литванија
Во организација на Европската комисија, делегација од ДКСК ја посети Службата за специјални истраги на Литванија, каде што беа презентирани:

- Практики на аналитичко антикорупциско разузнавање
- Анализа на големи податоци и интегрирани бази
- Тактичка и стратешка аналитичка поддршка
- Проактивна детекција на ризици
- Мониторинг на имплементација на антикорупциски стратегии

Посетата отвори можност за идно членување на ДКСК во антикорупциската мрежа Европски партнери за антикорупција (EPAC/EACN).

Сите овие активности придонесуваат кон создавање на професионален, компетентен и одговорен кадар во рамките на ДКСК, кој ќе може ефективно да одговори на комплексните предизвици поврзани со спречување на корупцијата и зајакнување на институционалниот интегритет. Размената на добри практики, воведувањето на нови технолошки решенија и примената на меѓународни стандарди претставуваат клучни двигатели на долгорочниот институционален развој.

6.3. ИТ ресурси

Во рамките на ИПА проектот на Европската Унија, Државната комисија за спречување на корупцијата доби поддршка за развој на осум софтверски решенија, со што се подобрува ефикасноста и транспарентноста на нејзиното работење. Со документ бр. 07-3007/4 од 05.12.2023 година од Делегацијата на Европската Унија (ДЕУ), софтверските решенија беа официјално прифатени и предадени на ДКСК.

Вредност и цел на софтверските решенија:

Обезбедените осум софтверски решенија имаат за цел подобрување на комуникацијата, следењето на перформансите, зголемување на јавната свест за борба против корупцијата, заштитено пријавување, управување со документи и следење на имотната состојба на избраните и именуваните лица.

Вкупната вредност на инвестицијата изнесува 728.750 евра, распределени на следните софтверски решенија:

- Комуникациски портал;
- Систем за следење на перформансите;
- Мобилна/веб апликација за подигање на свеста за борба против корупција;
- Систем за заштитено пријавување од страна на укажувачите;
- E-learning платформа;
- Алатка за антикорупциска проверка на легислативата;
- Документ менаџмент систем;
- Систем за регистар на избрани и именувани лица, изјава за имот и интереси и нивно следење.

Комуникациски портал

Комуникацискиот портал обезбедува ефективна комуникација помеѓу ДКСК и министерствата и другите јавни институции. Преку него, овозможено е прибирање на информации, организирање анкети, разговори и состаноци. Овој портал е особено значаен за следење на спроведувањето на Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси (НС21-25) и системот за интегритет во институциите.

Систем за следење на перформансите

Оваа алатка овозможува континуирано следење на активностите и задачите на ДКСК преку структурирано собирање на податоци. Системот овозможува верификација на податоците од страна на раководителите, следење на тековните задачи и нивниот напредок.

Мобилна/веб апликација за подигање на свеста за борба против корупција

Оваа апликација е наменета за граѓаните и служи за информирање за антикорупциски активности преку вести, настани и анкети.

Систем за заштитено пријавување од страна на укажувачите

Ова софтверско решение овозможува сигурна двонасочна комуникација помеѓу укажувачите и институциите, користејќи шифрирање и дигитален потпис. ДКСК е главен комуникациски центар за оваа апликација, која е достапна преку веб-страницата на ДКСК.

E-learning платформа

Платформата нуди курсеви поврзани со интегритет, судир на интереси, антикорупциска легислатива и лобирање. Првично беше планирано интегрирање со платформата на Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА), но поради технички ограничувања, тоа не е реализирано.

Алатка за антикорупциска проверка на легислативата

Оваа алатка детектира клучни зборови што упатуваат на потенцијални корупциски ризици во законите. За понатамошно унапредување се разгледува можноста за интеграција со системот е-Влада.

Документ менаџмент систем (DMS)

Овој систем претставува основа за управување со документи во ДКСК, вклучувајќи изјави за имотна состојба и интереси, барања за информации и предмети. Системот е интегриран со повеќе други услуги, меѓу кои и регистарот на избрани и именувани лица.

Систем за регистар на избрани и именувани лица, изјава за имот и интереси и нивно следење

Овој систем овозможува електронско пријавување и следење на имотната состојба на избраните и именуваните лица. Податоците, со исклучок на оние заштитени со закон, се јавно достапни на веб-страницата на ДКСК.

Имајќи го во предвид карактерот на институцијата, природата на нејзините активности, сензитивноста на податоците со кои располага потребно е постојано да се унапредува системот на безбедност на информатичкиот систем и да се обезбеди континуирано и одржливо надградување на ИКТ опремата.

Во таа насока со одлука на ДКСК беше формирана работна група која ќе биде вклучена во процесот на планирање, водење и координирање на проектните активности кои што водат кон унапредување на дигитализацијата на ДКСК. Исто така со средства од буџетот на ДКСК се набави нова информатичка опрема (25 персонални компјутери и 8 лаптопи) што ќе придонесе до подобрување на перформансите и ефикасноста на вработените во ДКСК.

Со развојот и имплементацијата на овие осум софтверски решенија, ДКСК значително ја унапреди ефикасноста во работењето, транспарентноста и комуникацијата со институциите и јавноста. Овие алатки овозможуваат поефикасно управување со податоците, следење на имплементацијата на антикорупциските политики и олеснување на комуникацијата со граѓаните и институциите. Во наредниот период, ДКСК ќе продолжи со нивната надградба и оптимизација, со цел да се зголеми нивната функционалност и достапност.

6.4. Финансиски средства за работа на ДКСК

Во 2024 година, ДКСК продолжи со својот развој и реформски напори, со фокус на подобрување на оперативните капацитети, консолидација на финансиските и човечките ресурси и унапредување на функционалноста на институцијата. Овој период беше обележан со важни промени во составот, кои овозможија континуирано подобрување на нејзината ефикасност и ефективност.

Буџетот на Државната комисија за спречување на корупцијата е интегрален дел на Буџетот на Република Северна Македонија кој го предлага Министерството за финансии и го поднесува на усвојување до Собранието на Република Северна Македонија и по негово изгласување се објавува во Службен весник на РСМ.

Средствата за работењето на ДКСК се наменети за извршување на законските надлежности на ДКСК, која како независна институција во Република Северна Македонија има за цел да воспостави ефикасен систем за превенција и репресија на корупцијата и судирот на интереси.

Во 2024 година ДКСК своето редовно работење го реализираше преку буџетската сметка број 020036004663719 - редовна сметка на основен буџет на ДКСК.

Првично одобриениот буџет за 2024 година на ДКСК е во вкупен износ од 83.218 илјади денари. Врз основа на потребите од финансиски средства, годишниот план за јавни набавки и спроведените постапки за јавни набавки во текот на 2024 година, вршени се измени и дополнувања, пренамени и проширувања на буџетот на ДКСК со тоа што последниот ребалансиран буџет на 2024 година е во вкупен износ од 88.019 илјади денари.

Од вкупно обезбедени финансиски средства во вкупен износ од 88.019 илјади денари за 2024 година, реализирани се средства во вкупен износ од 75.432 илјади денари или 86%.

Реализираните расходи на оваа сметка во износ од 61.015 илјади денари или 81% се однесуваат на плати, придонеси и надоместоци за вработените, 10.866 илјади денари или 14% се однесуваат на стоки и услуги, трансфери и донации се реализирани во износ од 770 илјади денари или 1% и 2.780 илјади денари или 4% се реализирани на ставката за капитални инвестиции.

Во следната табела прикажани се планираните и реализираните расходи во текот на 2023 и 2024 година по намени и поединечните трошења од ставките за расходи:

Планирани и реализирани расходи на ДКСК (во денари)				
Расходи	2024		2023	
	Буџет	Реализирано	Буџет	Реализирано
401-Основни плати	45.344.000	43.501.236	35.596.647	33.615.188
402-Придонеси за социјално осигурување	17.650.000	16.986.588	13.507.000	13.133.627
404-Надоместоци	605.000	527.232	480.000	480.000
420-Патни и дневни расходи	1.700.000	653.858	2.480.000	2.402.714
421-Комунални услуги, греење, комуникација и транспорт	6.650.000	5.960.167	3.550.000	3.549.555
423- Материјали и ситен инвентар	1.100.000	539.896	800.000	508.345
424-Поправки и тековно одржување	2.900.000	1.913.362	1.700.000	1.280.063
425-Договорни услуги	3.300.000	1.122.748	1.106.000	730.924
426-Други тековни расходи	1.900.000	676.600	583.000	568.355
464-Разни трансфери	1.476.000	741.770	110.000	95.682
465-Исплата по извршни исправи	28.000	27.875	0	0
480-Купување на опрема и машини	2.762.000	2.039.796	861.399	125.924
483-Купување на мебел	800.000	619.500	1.019.954	933.970
485-Вложување и нефинансиски средства	1.804.000	121.071	2.068.000	102.671
Вкупно	88.019.000	75.431.699	63.862.000	57.527.018

Во текот на 2024 година, средствата на Државната комисија за спречување корупција беа рационално потрошени за обезбедување на услови за секојдневното функционирање на институцијата. Средствата се искористени за исплата на плати, даноци и придонеси од плати за вработените, апанажи за членови од претходниот состав на ДКСК како и за покривање на различни оперативни трошоци, меѓу кои: патни трошоци, комунални услуги, електрична енергија, пошта, телефон, интернет, услуги за превод на материјали, копирање и печатење, осигурување на недвижности, канцелариски материјал, материјали за АОП, средства за одржување на хигиена, како и набавка на информатичка опрема и канцелариски мебел.

Според Годишниот план за јавни набавки, донесен во јануари 2024 година, од планираните 13 јавни набавки, успешно се спроведени 11. Две набавки не беа реализирани поради одредени непредвидени околности.

7. РЕЗУЛТАТИ ОД АКТИВНОСТИ СОГЛАСНО НАДЛЕЖНОСТИТЕ НА ДКСК

Согласно член 22 од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, Државната комисија за спречување на корупцијата ги донесува своите одлуки на седници со мнозинство гласови од вкупниот состав на Комисијата. Седниците на ДКСК се јавни, освен во случаи кога се разгледуваат предмети што содржат класифицирани информации или податоци заштитени со закон, при што јавноста може да биде исклучена.

Во текот на 2024 година, ДКСК одржа вкупно 16 седници, кои се реализираа преку онлајн платформа. На овие седници, радиодифузерите и електронските медиуми имаа директен пристап за следење.

Дополнително, снимките од одржаните седници се јавно достапни и објавени на официјалниот YouTube канал на ДКСК, овозможувајќи транспарентност и пристапност за сите заинтересирани страни.

7.1. Национална стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2021-2025

ДКСК континуирано го следи и оценува напредокот на Националната стратегија за спречување на корупција и судир на интереси 2021-2025. Во рамки на овој процес, во јули 2024 година, ДКСК усвои План на активности за подготовка на новата стратегија (НС2026-2030), кој вклучува клучни чекори за ефикасно и навремено спроведување на сите активности за изготвување на новата стратегија.

Со цел да се овозможи ефективно спроведување на Националната стратегија 2026-2030, ДКСК активно работи на процесот на подготовка, почнувајќи со детално истражување на областите со највисок ризик од корупција.

Во 2021 година беше изработена Методологија за проценка на интегритетот во ранливите сектори (Индекс на интегритет), која потоа беше користена за длабинска анализа на секторите: здравство, образование, спорт, животна средина, земјоделство, јавни претпријатија и трговски друштва во државна сопственост.

Националната стратегија 2021-2025 е во својата завршна фаза. Годишниот извештај за 2024 година се подготви врз основа на информации добиени од надлежните институции, преку одговори дадени со користење на софтверско решение – ВЕБ апликација, каде што номинираните лица - координаторите, периодично, а најмалку еднаш годишно, доставуваат извештаи за степенот на реализација на активностите, за кои нивната матична институција е означена за носител на активноста.

Национална стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2021-2025

Извештаен период 2021-2024

154

АКТИВНОСТИ ПРЕДМЕТ
НА ЕВАЛУАЦИЈА

2 активности - рок на реализација 2024 година;

42 активности -реализација „во тек“- (рок е утврден 2021, 2022 или 2023)

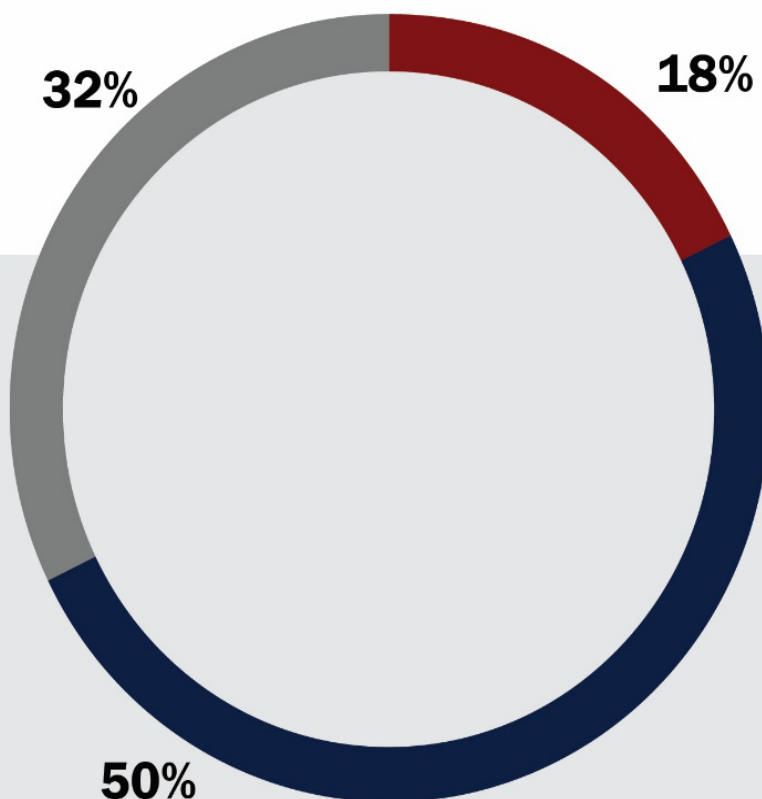
77 активности „нереализирани“

33 активности - континуирани активности, се евалуираат секоја година

Од 154 активности предмет на евалуација во 2024 година, 50% се активности пренесени од 2021, 2022 и од 2023 година кои не се реализирани или не се реализирани во целост, додека 21% се континуирани активности.

ПРЕДВИДЕНИ АКТИВНОСТИ ЗА 2024 ГОДИНА

- 77 се нереализирани
- 28 се реализирани
- 49 активности се во тек

Во однос на вкупната реализација на активностите од Националната стратегија од 2021 до 2024 година, од вкупно 284 активности кои во сите четири циклуси/години беа предмет на евалуација (со вклучени и континуирани активности кои се предмет на евалуација секоја година), реализирани се 89 активности или 31%.

Во законски утврдениот рок Годишниот извештај за реализација на НС за 2024 година е донесен од ДКСК и доставен до Собранието на Република Северна Македонија.

Имајќи го во предвид во континуитет нискиот степен на реализација на НС2021-2025, за потребите на ДКСК, во текот на 2024 година спроведовме две активности:

- Во рамки на програмата Партнерство против корупцијата, финансиски поддржана од УСАИД, во периодот јули-септември 2024 беше реализиран нов бран на истражување, кој се надоврзува на Квалитативната анализа на ризичните сектори утврдени со НС2021 – 2025 (здравство, образование, спорт, животна средина, земјоделство и јавни претпријатија и трговски друштва во државна сопственост).
- во рамки на Проектот на УСАИД за партнерство против корупција, се подготви Анализа на фактори кои влијаат врз степенот на спроведување на стратегијата за спречување корупција и судир на интереси 2021-2025 со Препораки за унапредување на примената на идната Стратегија. Целта на беше да се лоцираат факторите од структурна, организациска, регулаторна или процедурална природа, кои влијаеле врз степенот на спроведување на НС2021-2025 и да се дадат препораки со кои би се унаредило спроведувањето на идните национални стратегии.

Двата циклуси на истражување имаа иста цел – да се воспостават и следат параметри за мерење на влијанието на Стратегијата во однос на транспарентноста, отчетноста и интегритетот, а вториот циклус на истражување има дополнителна цел – да обезбеди сознанија за евентуални промени на состојбите во шесте сектори под анализа, што би било од особено значење за ДКСК во процесот на стратешкото планирање, особено во процесот на подготовка на следната Национална стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2026-2030.

Во 2025 година, согласно усвоениот План на активности за подготовка на НС2026-2030, ќе се подготви методологија за изготвување на Национална стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2026-2030, ќе се одржат работилници по области во просториите на ДКСК, за на крај, по целосно комплетирање на материјалите од страна на експертите, и по консултативниот процес, да се изготви Нацрт – текстот на новата НС2026-2030.

Исправени пред предизвикот за подготовка на новата НС 2026-2030, истакнуваме дека поучени од процесот кој е зад нас ќе посветиме поголемо внимание на следните аспекти:

- Спроведување на темелни консултативни процеси со засегнатите страни: Отпочнати се преговори (до крај на април 2025) за обезбедување на експертска меѓународна и домашна поддршка за изработка на Методологија за проценка на ризици од корупција и Проценка на ризиците од корупција,

како иницијални документи врз основа на кои ќе продолжи подготовката на новата НС.

Методологијата за проценка на ризици од корупција и дефинираните ризици потребно е да бидат реално и јасно детектирани, со цел дефинирање активности реално спроведливи, кај соодветни надлежни институции, со компетентни претставници, редовна меѓуинституционална координација, заради надминување на ризиците и непречено спроведување на процесите во државата.

ДКСК ќе организира работилници (тркалезни маси, дискусии, дебати, состаноци) за утврдување на активностите кои ќе бидат дел од НС.

- Поддршката од меѓународната заедница е од исклучително значење за успешна подготовка и имплементација на новата НС, а имајќи ги предвид промените кои настанаа со запирањето на поддршката која ја имавме од УСАИД и во чии рамки веќе беа испланирани активностите за подготовка на новата НС, ДКСК се обрати и оствари повеќе средби со повеќе меѓународни организации: UNODC – поддршка во делот на меѓународни и национални експерти за поддршка на одредени активности, NDI – поддршка во делот на системот на интегритет и неговата имплементација како и Француска, Швајцарска и Шведска амбасада со кои сме во фаза на преговори.

Собранието на РСМ ја има клучната улога во борбата против корупцијата и судирот на интереси. Ова поради фактот што Собранието ја усвојува националната стратегија и со тоа директно ги задолжува сите надлежни и вклучени институции за надминување на утврдените приоритетни проблеми, преку директна или посредна реализација на предвидените мерки и активности во акциониот план на Националната стратегија. Како ДКСК сметаме дека со усвојувањето на измените на Законот за ЗСКСИ каде е предвидено дека годишните извештаи за реализација на НС ќе се усвојуваат од страна на Собранието, по истите ќе се носат заклучоци кои ќе треба да бидат реализирани од страна на носителите на активности од извршната власт, ќе се придонесе за зајакнување на надзорот и мониторингот врз реализацијата на НС.

Од суштествено значење е надзорната функција на Собранието при разгледување на годишните извештаи за спроведување на Националната стратегија, а особено улогата на Меѓупартиската парламентарна група против корупцијата. Една од главните улоги на Групата ќе биде редовен мониторинг на напредокот на НС и предизвиците во однос на нејзиното спроведување. Со Меѓупартиската парламентарна група против корупција е разгледана можноста во нивната годишна програма да се вклучат активности кои се насочени кон следење на ефикасноста на институциите задолжени за спроведување на активностите и мерките предвидени во Националната стратегија. Преку отварање на широка дискусија за степенот на реализација на активностите и за ефикасноста на институциите за спроведување на активностите од стратегијата, ќе се унапреди и меѓуинституционалната

соработка во борбата против корупцијата, ќе се поттикне и доследна примена на предвидените мерки и активности во Акцискиот план на Националната стратегија.

Во однос подготовката на следната петгодишна Национална стратегија, потребно е истата да се одвива во инклузивен, партиципативен и транспарентен процес, со учество на претставници на државни органи, институции, здруженија, фондации, приватен сектор и медиуми.

Клучни предизвици:

- Недостаток на политичка волја и институционална посветеност – Забележан е недостаток на проактивност и ефективна соработка меѓу клучните институции во процесот на имплементација.
- Ограничени човечки и финансиски ресурси – Недостатокот на финансиска поддршка и адекватна кадровска екипираност во антикорупциските институции негативно влијае врз реализацијата на стратегијата.
- Недоволна транспарентност и отчетност – Потребно е поголемо залагање од страна на институциите за отчетност во процесот на имплементација на мерките.
- Слаба меѓуинституционална координација – Потребна е подобра соработка меѓу Собранието, Владата, независните тела и граѓанскиот сектор за да се постигнат целите на стратегијата.
- Неисполнување на обврските од страна на раководните лица – Одредени раководни структури во институциите не ги преземаат неопходните чекори за спроведување на предвидените мерки и препораки, што значително ја успорува борбата против корупцијата.

Идни предизвици и препораки за следната година

За да се подобри ефикасноста на борбата против корупцијата во наредниот период, неопходно е да се преземат следниве чекори:

- Засилување на институционалната координација – Потребна е поефикасна комуникација и синхронизација помеѓу сите државни институции, особено во делот на имплементацијата на мерките од Националната стратегија.
- Обезбедување на финансиски и кадровски ресурси – Да се зголемат буџетските средства и човечките капацитети во институциите задолжени за спречување и откривање на корупцијата.
- Зголемување на транспарентноста и отчетноста – Собранието да ја засили својата надзорна улога преку редовно разгледување на извештаите за спроведување на стратегијата и отворање јавни дискусии за ефикасноста на антикорупциските мерки.
- Поддршка на реформите во правниот систем – Да се обезбеди целосно усогласување на националното законодавство со меѓународните стандарди за борба против корупцијата и да се воведат посилни механизми за спроведување на законите.

- Поттикнување на активна улога на граѓаните и граѓанските организации – Граѓаните и граѓанските организации треба да бидат активно вклучени во процесот на мониторинг и известување за корупциски случаи.
- Активно вклучување во подготовката на новата Национална стратегија 2026-2030 – Потребно е навремено планирање и вклучување на сите засегнати страни во креирањето на следната петгодишна стратегија, со фокус на ефективност на спроведените мерки и адаптација на нови, иновативни пристапи.
- Зголемување на меѓународната поддршка – Продолжување и зајакнување на соработката со меѓународните партнери, со цел добивање на експертска, техничка и финансиска поддршка за спроведување на антикорупциските политики.
- Засилена одговорност и отчетност на раководните лица – Потребно е воспоставување поефикасен механизам за следење на спроведувањето на стратегијата, при што раководните лица кои не ги спроведуваат предвидените активности ќе сносат соодветна одговорност. Нивната инертност и непостапување според усвоените мерки претставуваат сериозна пречка во борбата против корупцијата.
- Проактивна парламентарна надзорна функција – Собранието треба да има поактивна улога во мониторингот на имплементацијата на стратегијата, преку редовни расправи, анализа на извештаите и повикување на одговорност на институциите кои заостануваат во реализацијата на мерките.
- Зајакнување на институционалниот капацитет – Неопходно е подобрување на капацитетите на надлежните институции, особено во областа на истрагата, судските процеси и управувањето со јавните ресурси, за да се обезбеди ефективно спроведување на антикорупциските мерки.
- Поголема вклученост на граѓанскиот сектор и медиумите – Зголемувањето на транспарентноста преку вклучување на граѓанските организации и медиумите како контролен механизам ќе придонесе за поефикасна детекција и санкционирање на коруптивните практики.
- Задолжителни механизми за следење и санкционирање – Предлагаме воспоставување на санкциски механизми за институции и раководни лица кои континуирано не ги спроведуваат предвидените активности, вклучувајќи можни дисциплински мерки и финансиски последици.

За да се обезбеди целосна имплементација на Националната стратегија, неопходно е зголемено ниво на одговорност, посветеност и проактивност од страна на сите засегнати страни. Владата, Собранието, Државната комисија за спречување на корупцијата и останатите институции мора да работат координирано, со јасно дефинирани одговорности и механизми за санкционирање на нефункционалноста. Само преку ваков холистички пристап можеме да изградиме одржлив антикорупциски систем и да ја зајакнеме довербата на граѓаните во институциите.

Државната комисија за спречување на корупцијата останува посветена на следењето, анализата и унапредувањето на антикорупциските механизми во државата и очекува засилена институционална поддршка во претстојниот период.

7.2. Постапувања на ДКСК по предмети

Во согласност со надлежностите утврдени со Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, Државната комисија за спречување на корупцијата и во текот на 2024 година презеде низа активности насочени кон откривање, спречување и санкционирање на коруптивно однесување и судир на интереси, како и вршење на контроли и проверки на податоците за имотната состојба на избрани и именувани лица.

Постапувањата на ДКСК се засноваат на различни извори на информации:

- доставени пријави од физички и правни лица (познати или анонимни),
- информации добиени по допрен глас (од медиуми, јавни настапи, објави и сл.),
- иницијативи што ги отвора самата ДКСК и
- годишните планови за работа, во рамки на кои се вршат редовни проверки и анализи.

Поради разновидноста на потенцијалните случаи, ДКСК постапува по пријави кои се однесуваат на:

- сомнежи за коруптивно однесување,
- непочитување на законите и процедури поврзани со јавни набавки, вработувања, доделување субвенции и други јавни ресурси,
- постоење на судир на интереси кај избрани, именувани и одговорни лица,
- непријавување или неточно пријавување на имот и интереси во законски утврдени рокови,
- влијание на политичките партии врз институциите или однесување што укажува на злоупотреба на јавната функција за партиски цели,
- други повреди на принципите на интегритет, транспарентност и отчетност во јавниот сектор.

Освен по пријави, ДКСК значаен дел од своето работење го остварува и преку случаи иницирани по сопствена иницијатива, што укажува на проактивен пристап во следење и реагирање на појави на корупција и судир на интереси.

Овој вид на постапувања најчесто произлегува од:

- следење на медиумски извештаи и јавно достапни податоци,
- годишни планови за проверка на имотната состојба,

- добиени информации преку соработка со други институции (вклучувајќи Државниот завод за ревизија, Државната изборна комисија, Министерството за внатрешни работи и други органи на извршната власт),
- податоци добиени преку регионални или меѓународни канали за соработка.

Во делот на проверка на имотната состојба и интересите на избрани и именувани лица, ДКСК продолжи со редовни и вонредни проверки на поднесените анкетни листови. Притоа, беа идентификувани случаи на непријавување на имот, несогласности помеѓу наведените податоци и реалната состојба, како и случаи во кои беа преземени конкретни мерки согласно надлежностите на Комисијата. Во одредени случаи, ДКСК достави иницијативи до надлежни органи за понатамошно постапување (Јавно обвинителство, Управата за јавни приходи, ДИК, инспекциски служби итн.).

Дополнително, во текот на 2024 година, беа спроведени и целни анализи на потенцијално ризични процеси и постапки во јавната администрација, како што се:

- постапки за јавни набавки,
- постапки за вработување,
- доделување на државна помош и субвенции,
- финансирање на политичките партии,
- конфликти на интереси во јавни претпријатија и институции во државна сопственост.

Податоците за бројот и видот на пријави и донесени одлуки се прикажани во следниот инфографик:

ОФОРМЕНИ ПРЕДМЕТИ ВО 2024

ДОНЕСЕНИ ОДЛУКИ ВО 2024

Во однос на постапувањето, ДКСК во текот на 2024 година донесе вкупно **742 одлуки**, но овие одлуки не се однесуваат исклучиво на пријавите и иницијативите примени во 2024 година. Дел од одлуките се резултат на постапување по предмети оформени во претходни години, за кои постапките продолжиле во текот на 2024 година.

Одлуки распределени по области:

353 одлуки во областа на корупцијата	231 одлуки поврзани со имотна состојба
98 одлуки за судир на интереси	60 одлуки поврзани со финансирање на изборни кампањи

Овие податоци укажуваат на континуирано високо ниво на ангажираност на Комисијата во делот на обработка на пријави и случаи од различна природа. Секторот за спречување корупција и судир на интереси активно постапуваше по сите пристигнати пријави, со примена на законски утврдени постапки и воспоставени интерни процедури за анализа, верификација и одлучување.

Во делот на постапување по сопствена иницијатива, особено се издвојува проактивниот пристап во проверка на податоците од анкетните листови, како и идентификацијата на случаи каде постои сомнеж за несразмерна имотна состојба или неусогласеност со законските обврски. Оваа активност има суштинско значење

за унапредување на механизмите за одговорност и отчетност на избраните и именуваните лица.

Исто така, ДКСК во текот на годината посвети внимание и на контролата на финансирањето на изборните кампањи, особено во контекст на изборните процеси одржани во 2024 година. Преку постапувањето по пријави и иницирањето сопствени проверки, Комисијата обезбеди значаен придонес кон заштита на интегритетот на изборниот процес.

Во областа на судир на интереси, ДКСК ја продолжи практиката на систематско следење и проценка на појави кои укажуваат на мешање на приватниот и јавниот интерес, особено кај носителите на јавни функции. Со донесени 94 одлуки во оваа област, се потврдува континуираната посветеност на превенција и санкционирање на ситуации на конфликт на интереси.

Постапувањата се спроведуваат со примена на принципите на објективност, непристрасност и професионализам, со цел да се обезбеди правична и ефикасна постапка за сите вклучени страни.

Во својата работа, ДКСК доследно ги почитуваше начелата на непристрасност, независност и доверливост. Сите пријави и случаи беа обработувани согласно воспоставените интерни процедури и законски рокови, со цел да се обезбеди правична и ефикасна постапка за сите инволвирани страни.

Поднесени иницијативи до надлежни органи

Во рамките на своите надлежности за откривање и санкционирање на коруптивно однесување и прекршувања на законските обврски од страна на службени лица, Државната комисија за спречување на корупцијата и во 2024 година постапуваше во случаи каде беа утврдени основи за понатамошно постапување од страна на други надлежни институции.

Во текот на 2024 година, ДКСК поднесе вкупно 27 иницијативи, од кои:

Преземени иницијативи за кривично гонење и одговорност 2024 година

Број на поднесени
иницијативи во 2024 година

Иницијативи за кривично гонење	10
Иницијативи за утврдување на одговорност	17
27	

Овие иницијативи се однесуваат на случаи каде што ДКСК, врз основа на спроведена постапка, оцени дека постојат сериозни индиции за повреди кои бараат понатамошна кривична или дисциплинска проверка.

Основите за нивно поднесување вклучуваат:

- злоупотреба на службена положба и овластување,
- незаконско располагање со јавни средства,
- непочитување на процедури за јавни набавки,
- пропусти во вработувања, унапредувања или доделување на средства,
- непостапување согласно начелата на транспарентност, интегритет и јавен интерес.

Со овие иницијативи, ДКСК ја потврдува својата определба за принципиелно и одговорно постапување, а воедно обезбедува механизми за понатамошно разгледување и евентуално санкционирање на лица кои постапувале спротивно на правниот поредок и јавниот интерес.

Издадени мислења

Во согласност со член 72 став 3 од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси (ЗКСИ), ДКСК има обврска да издава мислења за случаи во кои постои сомнеж или ризик за појава на судир на интереси. Овие мислења претставуваат превентивна алатка за овозможување на интегритет во работењето на институциите и носителите на јавни функции.

Во 2024 година, ДКСК издаде **77** мислења по доставени барања за утврдување на постоење потенцијален судир на интереси. Со тоа, се потврдува засилената улога на Комисијата како превентивен и советодавен механизам во јавната администрација.

7.2.1. Постапувања во случаи за сомнежи за корупција

Во согласност со дефиницијата за корупција утврдена во Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, Државната комисија за спречување на корупцијата и во 2024 година продолжи да ја извршува својата улога како превентивно, контролно и едукативно тело во борбата против корупцијата.

Комисијата постапува по пријави поднесени од физички и правни лица, по сопствена иницијатива или по допрен глас – особено преку информации објавени во медиуми. Согласно член 23 од ЗСКСИ, ДКСК има овластување да бара податоци и информации од надлежни институции и субјекти, кои се должни во рок од 15 дена да достават соодветна документација. Воведувањето на законски одредби со предвидени парични санкции за ненавремено или недоставување на информации, овозможи поефикасно обезбедување на потребните податоци за утврдување на фактичката состојба во предметите што ги обработува Комисијата.

Оформени предмети во 2024 година

На почетокот на мандатот на актуелниот состав на ДКСК (08.02.2024), во работа беа затекнати 26 нерешени предмети од претходни години.

Во текот на 2024 година беа оформени вкупно 499 нови предмети со сомнежи за корупција, од кои:

- **496 предмети** се оформени по доставени пријави од физички и правни лица и
- **3 предмети** се оформени по сопствена иницијатива на ДКСК.

Најчесто пријавите се однесуваат за:

- Нелегални вработувања и именувања без исполнување на законски критериуми, со индиции за политички влијанија или непотизам;
- Повеќекратно именување на в.д. директори спротивно на законските рокови;
- Урбанистички нерегуларности – узурпација на земјиште, градење без дозволи, непостапување на општини, недонесување на ДУП со транспарентна процедура;
- Неправилности при јавни набавки, особено во фазите на техничка спецификација и селекција.

Одлучување по предметите

Во текот на 2024 година, по предмети од оваа област, ДКСК донесе вкупно **378 одлуки**, од кои:

- **353 се одлуки** по постапување по пријави,
- **25 се заклучоци** за припојување на предмети.

Во продолжение се презентирани клучните резултати:

Постапувања по предмети со сомнежи за корупција 2024

Од вкупно **353 одлуки**, **одлуки за отфрлање на 138 пријави** се донесени поради ненадлежност за постапување на ДКСК по пријави со наводи за:

- нестручно и несовесно работење на судии и јавни обвинители;
- незаконски водени стечајни постапки завршени пред повеќе години;
- незаконско работење на разни здруженија на граѓани кои не се опфатени со ЗСКСИ;
- постапувања на лица кои не се службени лица или кои подолг период не се службени лица;
- за настани случени пред подолг временски период, за кои е настапена застареност за гонење;
- нејасни и неразбирливи пријави, поднесени од непознат подносител поради што не постои можност да се обезбедат дополнителни податоци за случајот.

Во 42 предмети, ДКСК одлучи предметот да го достави на надлежно постапување до други надлежни институции (Судски Совет на РСМ, Совет на јавни обвинители на РСМ, Управа за финансиска полиција, Управа за финансиско разузнавање, Управа за јавни приходи, ресорни министерства по пријави за незаконски постапувања во одделни комори, инспекциски органи и слично) со барање во рамките на нивните законски надлежности да ја утврдат фактичката состојба и да преземат соодветни мерки.

Во однос на пријавите кои се однесуваат на судските постапки, ДКСК нема надлежност да цени дали судските постапки се водени со почитување на материјалните и процесните закони, дали судските и јавно обвинителските одлуки се донесени врз основа на целосно и правилно утврдена фактичка состојба и со правилна примена на материјалното право. Овие пријави кои по својата суштина се жалбени наводи, односно претставуваат претставки и поплаки за работата на судиите и јавните обвинители ДКСК ги доставува на надлежно постапување на Судскиот Совет на Република Северна Македонија и Советот на јавните обвинители на Република Северна Македонија.

По 173 предмети, ДКСК донесе одлука за запирање на постапката поради непотврдување на наводите од пријавата, поради тоа што се води постапка пред друг надлежен орган или во случаите кога од ДКСК е констатирана повреда на закон и е иницирана постапка пред надлежен орган.

Во процесот на одлучување по предметите по кои ДКСК постапуваше во 2024 година, огромен придонес дадоа инспекциските служби во РСМ, пред сè Државниот просветен инспекторат, Државниот трудов инспекторат и Државниот Управен инспекторат, кои по барање на ДКСК редовно вршеа надзор од нивна надлежност за објективно утврдување на состојбите наведени во пријавите. Врз основа на наодите на инспекторатите ДКСК донесе одлуки по голем број предмети.

Значителниот број на пријави доставени до ДКСК во 2024 година претставува показател за сè поголема јавна свест за штетноста на корупцијата и зголемена доверба на граѓаните во институциите на системот. Преку проактивно постапување, транспарентно донесување одлуки и редовно издавање мислења, препораки и укажувања, ДКСК го зајакна својот превентивен карактер, придонесувајќи за создавање на култура на интегритет во јавниот сектор.

Превенцијата останува еден од најважните столбови во борбата против корупцијата. Преку едукација, информирање на јавноста, јакнење на институционалниот интегритет и навремено предупредување за ризици од корупција, ДКСК воспоставува услови за навремено препознавање и спречување на штетни практики.

Истовремено, се поттикнува вклучување на поширок круг на општествени актери – граѓани, институции, медиуми и граѓански организации – во создавање на заеднички отпор кон корупцијата.

Комисијата останува доследна во определбата да ја извршува својата улога не само како контролен орган, туку и како партнер во градењето на отчетно, транспарентно и одговорно општество, каде што корупцијата нема простор да се развие.

Поднесени иницијативи до Основно јавно обвинителство

Согласно со член 17 став 1 алинеја 5 од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, ДКСК покренува иницијатива за поведување постапка за

кривично гонење во предметите по кои постапува. Од предметите по кои ДКСК постапуваше во текот на 2024 година, а врз основа на постоење на основи за сомневање за незаконити постапувања, казниви согласно одредбите од Кривичниот закон, поднесени се 4 иницијативи до надлежните јавни обвинителства. Основот за поднесување на овие иницијативи, спроведените активности како и одговорот на надлежните обвинителства се прикажани во **Прилог 1 кон овој извештај**.

Поднесени иницијативи до надлежните институции за утврдување одговорност на раководни и службени лица

Согласно со член 17 став 1 алинеја 4 од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, ДКСК покренува иницијатива пред надлежните органи за поведување постапка за утврдување на одговорност на службени лица. Од предметите по кои ДКСК постапуваше во текот на 2024 година, ДКСК **поднесе 8 иницијативи пред надлежните органи за поведување постапка за утврдување на одговорност на службени лица**, врз основа на обезбедените докази по предмети по кои постапуваше. Основот за поднесување на овие иницијативи, спроведените активности како и одговорот на надлежните институции се прикажани во **Прилог 2 кон овој извештај**.

Други иницијативи и барања произлезени од предмети

Постапувајќи по конкретни предмети, ДКСК во текот на 2024 година поднесе 20 други иницијативи и барања произлезени од предмети оформени по пријави за сомнежи за корупција, кои се прикажани во **Прилог 3 кон овој извештај**.

Дадени препораки и укажувања

Постапувајќи по конкретни предмети, ДКСК препозна состојби кои можат да создадат ризик од корупција, нарушување на принципите на доброто владеење, владеење на правото и личниот и институционален интегритет при вршењето на јавните овластувања.

За да се обезбеди доверба на граѓаните во вршењето на јавните функции и во работата на јавните институции, односно обезбедување на непристрасно однесување на службените и одговорните лица во институциите, ДКСК упати препораки и укажувања до неколку институции за преземање на конкретни дејствија за надминување на констатираните состојби и тоа: седум препораки и шест укажувања. Основот за упатените препораки и укажувања, спроведените активности како и одговорот на надлежните институции се прикажани во посебен прилог документ – **Прилози 4 и 5 кон овој извештај**.

7.2.2. Следење на законитоста на финансирањето на изборните кампањи

Финансирањето на политичките партии и учесниците во изборните процеси е од суштинско значење за одржувањето на демократскиот политички систем во секоја држава. Законитоста, транспарентноста и одговорното управување со финансиските средства овозможуваат фер политички натпревар, спречување на корупцијата и зајакнување на довербата на граѓаните во институциите.

Редовното финансирање на политичките партии обезбедува услови за реализација на нивните политички програми и континуирано функционирање, додека транспарентното финансирање на изборните кампањи гарантира еднаков пристап до ресурси за сите кандидати. Релевантните законски прописи, Законот за финансирање на политичките партии, Изборниот законик, ја уредуваат оваа област, осигурувајќи дека изворите на финансирање се легитимни, а трошењето на средствата е јавно достапно и под надзор на надлежните институции.

Јавната обелоденетост на финансиските извештаи во стандардизирана форма овозможува прецизен увид во финансиските текови, како од страна на надлежните органи, така и од граѓаните, што претставува клучен механизам за заштита на интегритетот на политичкиот систем и демократските изборни процеси.

ДКСК има клучна улога во обезбедувањето законитост, објективност и транспарентност на изборните процеси во Република Северна Македонија. За време на парламентарните и претседателските избори во 2024 година, ДКСК активно се ангажираше во превенцијата и спречувањето на корупцијата, со посебен фокус на надзор над користењето на јавните ресурси и финансирањето на изборните кампањи.

За ефективно следење на изборниот процес, ДКСК воспостави соработка со Државната изборна комисија, Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, Министерството за внатрешни работи, Централниот регистар, финансиски институции и други државни органи. Оваа соработка овозможи собирање и обработка на релевантни податоци, како и навремено постапување во случаи на потенцијални неправилности.

Во рамките на своите активности, ДКСК доби поддршка од меѓународни организации како Меѓународната фондација за изборни системи (ИФЕС), Здружението за истражување и анализи (ЗМАИ), Националниот демократски институт (НДИ) и Националната фондација за демократија (НЕД) од САД. Оваа поддршка значително придонесе за зајакнување на капацитетите на ДКСК во мониторингот и превенцијата на корупцијата.

Преку своите активности, ДКСК обезбеди превенција дека парламентарните и претседателските избори во 2024 година се спроведуваат транспарентно и законито, спречувајќи секаква форма на корупција и злоупотреба на јавните ресурси.

На 7 март 2024 година, по распишувањето на изборите, Изборниот законик беше изменет со нови одредби. Иако овие измени добија поддршка од владејачките и опозициските партии, тие беа усвоени во скратена постапка, без можност за сеопфатна јавна дебата. ДКСК истакна дека носењето законски измени без транспарентна јавна расправа може да создаде несигурност во изборниот процес и да влијае на правната сигурност. За да се зајакне довербата во изборниот процес, ДКСК препорачува законските измени да бидат донесени преку инклузивна и транспарентна процедура, која ќе вклучува јавна консултација и доволен временски период за разгледување на предлозите.

ДКСК игра клучна улога во спречувањето на корупција и злоупотреба на јавните ресурси за време на изборите. Превентивните мерки, активното следење и проактивната реакција на сомневања се основа на нејзината стратегија за осигурување на законитост и транспарентност во изборниот процес. Проактивното управување со ризиците и прекршувањата се клучни за одржување на интегритетот на изборниот процес.

Надлежности за време на изборен процес

ДКСК ефикасно ги организираше своите ресурси за следење на законитоста во сите фази на изборниот процес. Оваа активност вклучи контрола на финансирањето на изборната кампања, спречување на злоупотреба на буџетските средства, забрана за нови инвестиции и вонредни исплати, како и спречување на користење на незаконити извори на финансирање.

ДКСК работи континуирано на откривање злоупотреби и прекршувања, што е од суштинско значење за зачувување на интегритетот на изборниот процес.

Превентивните активности на ДКСК, вклучија и објавување на соопштенија за законските ограничувања кои се однесуваат на изборниот процес и имаа важна улога во информирањето на државните органи и институции намалувајќи ги можностите за прекршување на законските одредби и зголемувајќи ја свеста за обврските на одговорните лица.

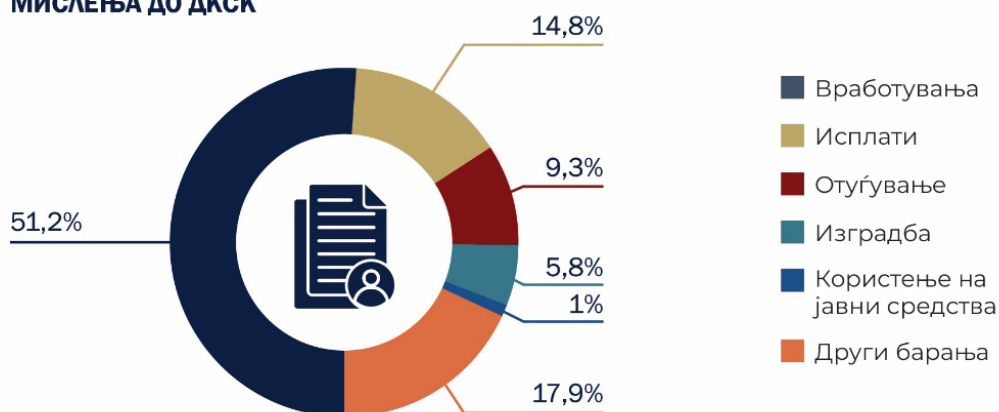
ДКСК, постапува по пријавите за можни изборни нерегуларности, при што значителен број на пријави се поднесени од познати подносителите, што укажува на важноста од понатамошно поттикнување на јавноста да пријавува неправилности. Од големо значење за ДКСК е дека по поднесените иницијативи по одлуките, надлежните институции преземаат конкретни дејствија, што вклучува истраги, санкции или други правни и управувачки мерки.

Поради правните празнини во законската регулатива, ДКСК се соочува со ограничувања во своето постапување, како што е случајот со отсуство на прекршочни санкции за недоставување на податоци од страна на државните институции, што укажува на потребата од измени на законот, за да се овозможи поефикасно управување со постапките и санкциите.

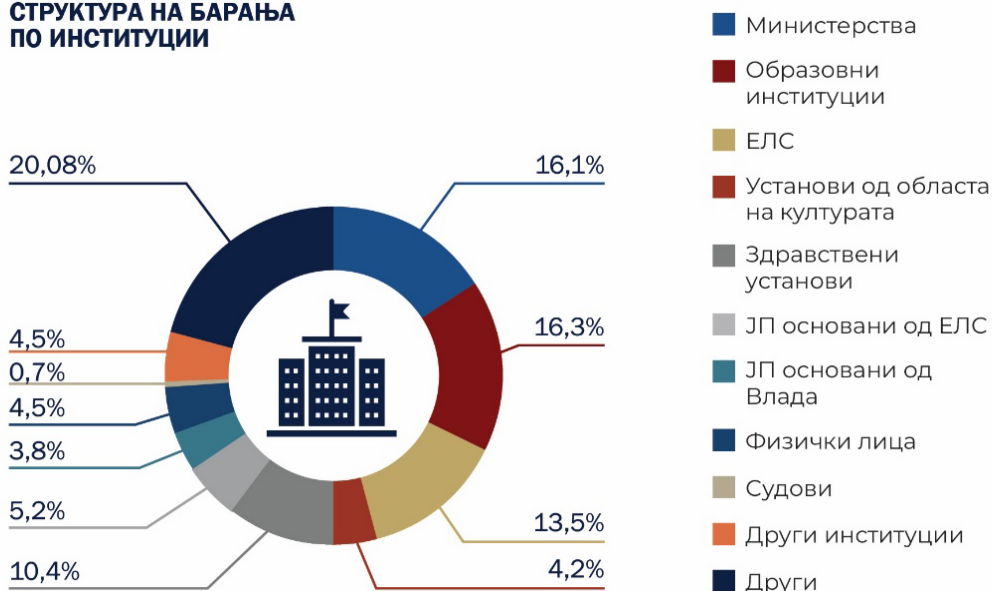
За време на изборните процеси, државните органи, институции, тела како од централно така и од локално ниво, до ДКСК доставија барања за добивање мислење како би можеле да донесат позитивни одлуки поврзани со вработувања, унапредување, водење на дисциплински постапки, започнување на изградба на објекти, отуѓување на имот и слични активности, а за кои согласно Изборниот законик и ЗКСК има ограничувања за време на изборниот период.

За време на изборната кампањата беа добиени 291 барање за мислење, кои по поодделни забрани и по видови на институции се прикажани во графиконите подолу:

ПРЕГЛЕД НА ТИПОТ НА ДОБИЕНИ БАРАЊА ЗА МИСЛЕЊА ДО ДКСК

СТРУКТУРА НА БАРАЊА ПО ИНСТИТУЦИИ

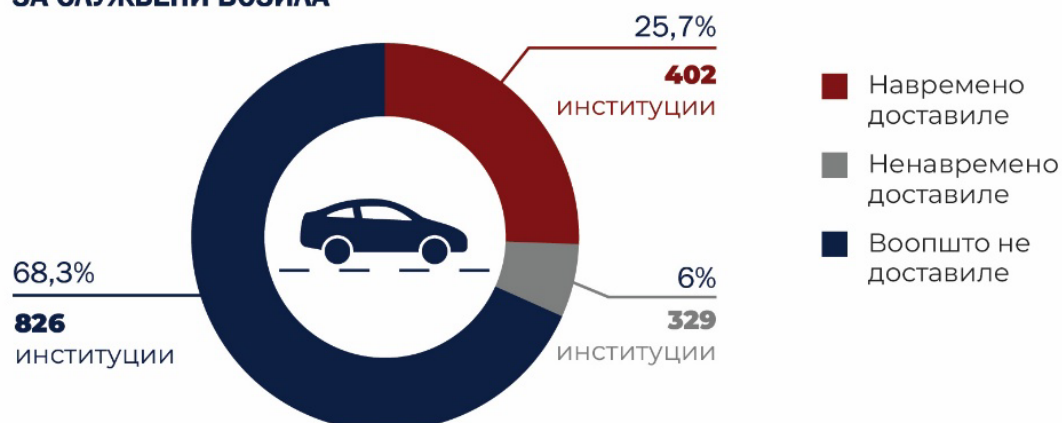
По извршената анализа и идентификација на проблематични области, констатиравме дека најголем број од барањата се поврзани со донесување одлуки за управувањето со човечките ресурси, посебно специфични прашања од областа на

вработувањата, што укажа на потребата од посебно внимание во оваа област и нејзино допрецизирање. Најчести баратели на мислење се министерствата, општините, училиштата и здравствените институции, кои често се наоѓаат во ситуации да донесат одлуки кои можат да имаат влијание врз изборниот процес, со цел да избегнат можни злоупотреби и коруптивни практики.

Оваа воспоставена пракса на барање мислење од страна на ДКСК ја нагласува важноста на унапредување на соработката меѓу различните општествени чинители за обезбедување на фер и чесни избори и за минимизирање на можностите за корупција во сите фази на изборниот процес.

Согласно одредбите од Изборниот законик, јавните фондови, јавните претпријатија и сите други правни лица кои располагаат со државен капитал, имаат обврска во рок од десет дена од донесувањето на одлуката за распишување на избори да достават податоци до ДКСК за бројот, видот, регистарските табlici и состојбата на службените моторни возила со кои располагаат.

ДОСТАВЕНИ ПОДАТОЦИ ЗА СЛУЖБЕНИ ВОЗИЛА

Анализата на податоците за службените возила покажуваат сериозни проблеми кои може да укажат на потенцијални коруптивни ризици и недостаток на транспарентност за нивното користење за време на изборните процеси. Имено утврдивме дека од вкупно 1.557 институции, 68% не ги доставија потребните информации, што укажува на системски проблем во однос на отчетноста во оваа област дополнително и на ризик од свесно прикривање на информации за избегнување на надзор. Недоставувањето на податоци од страна на голем број институции, вклучително и на 10 министерства, е особено проблематично бидејќи овие институции управуваат со значителни ресурси и јавни средства, што може да укаже на потенцијални злоупотреби, каде што службените возила се користат за лични или партиски цели, наместо за потреби на институцијата.

Имајќи предвид состојбата на постоење на отсуство на нормативно решение за санкционирање, ДКСК во насока на превенција од злоупотреба на службените возила за потребите на изборната кампања, јавно ги објави сите институции кои не доставија информации до законскиот рок.

Од аспект на превенција, оваа ситуација бара итна реакција. Потребно е да се зајакнат механизмите за надзор и контрола, како и да се воведат построги санкции за институциите кои не ги исполнуваат своите обврски во однос на доставување на информации. Исто така, треба да се разгледа можноста за автоматизирање на процесите за поднесување и обработка на овие податоци.

Приходи во изборна кампања

ДКСК активно работи на превенција и спречување на корупцијата во финансирањето на изборните кампањи, следејќи го процесот на обезбедување средства и нивната употреба, согласно Изборниот законик. Финансирањето на изборната кампања се обезбеди од повеќе извори, Буџетот на РСМ, средства од редовната сметка на политичките партии, членарини, донации од физички и правни лица, како и кредити наменети за кампања.

ДКСК има клучна улога во надгледувањето на транспарентноста и законитоста на овие извори на финансирање и преземавме активности за проверка на усогласеноста на донациите со законските лимити, како и за спречување на можни злоупотреби.

Извршивме анализа на вкупните извори на финансирање на изборните кампањи и констатиравме дека за претседателските избори обезбедени се 459.815.831 денари, додека за парламентарните избори обезбедени се 385.022.129 денари, а структурата на изворите на финансирање, е прикажана во следниот графикон:

Структура на приходи по извори на финансирање

Претседателски избори

76,82%

Платено политичко
рекламирање
353.225.947 денари

12,11%

Вкупен износ на други
приходи пренесени од
основната сметка
55.686.991 денари

12,11%

Донации од физички лица
пренесени од сметката за
редовно работење
45.906.200 денари

0,97%

Донации од физички
лица
4.478.807 денари

0,08%

Донации во ствари
352.881 денари

0,03%

Донации од правни лица
115.005 денари

0,01%

Донации од правни лица
пренесени од сметката за
редовно работење
50.000 денари

ВКУПНО ПРИХОДИ
459.815.831
денари

Структура на приходи по извори на финансирање

Парламентарни избори

63,57%

Платено политичко
рекламирање
244.756.444 денари

19,73%

Вкупен износ на други приходи
пренесени од основната сметка
75.979.798 денари

13,30%

Донации од физички лица пренесени
од сметката за редовно работење
51.209.059 денари

2,30%

Донации од физички лица
8.852.253 денари

0,22%

Донации во ствари
839.775 денари

0,31%

Донации од правни лица
1.204.125 денари

0,57%

Донации од правни лица пренесени
од сметката за редовно работење
2.180.675 денари

ВКУПНО ПРИХОДИ
385.022.129
денари

Од анализата на приходите по видови на извори на финансирање утврдивме дека изборната кампања за претседателските избори е финансирана со 77% од средствата обезбедени од Буџетот, 23% се средства обезбедени од други извори на

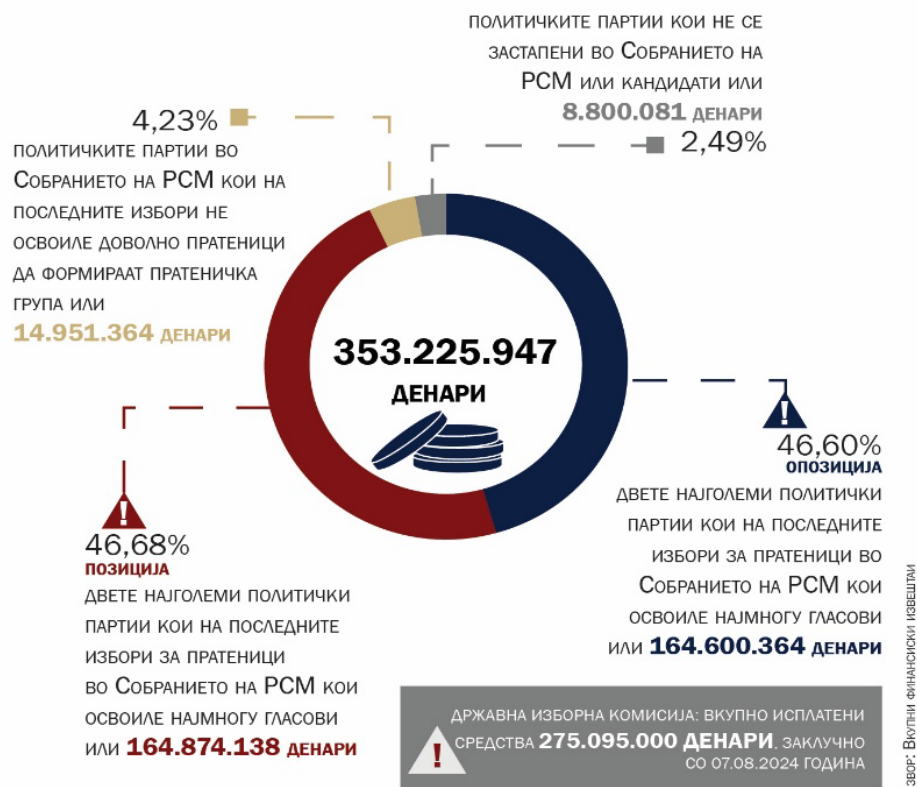
финансирање, додека парламентарните избори се финансирана со 64% од средствата обезбедени од Буџетот, додека 36% се средства обезбедени од други извори на финансирање.

Висината на вкупните средствата кои се обезбедуваат од Буџетот за платеното политичко рекламирање и нивната распределба по одделните учесници во изборната кампања, е утврдена со член 76-д став 5 од Изборниот законик, согласно кои овие средства не смеат да ја надминат сумата од 2 (две) евра во денарска противвредност без пресметан ДДВ, по запишан избирач од вкупно запишани избирачи на територијата на Република Северна Македонија, додека за претседателски избори доколку има втор круг дополнително по 1 (едно) евро во денарска противвредност без пресметан ДДВ по запишан избирач од вкупно запишани избирачи на територијата на Република Северна Македонија.

Распределбата на средства за платено политичко рекламирање, согласно податоците искажани во вкупните финансиски извештаи е прикажана на следниот графикон:

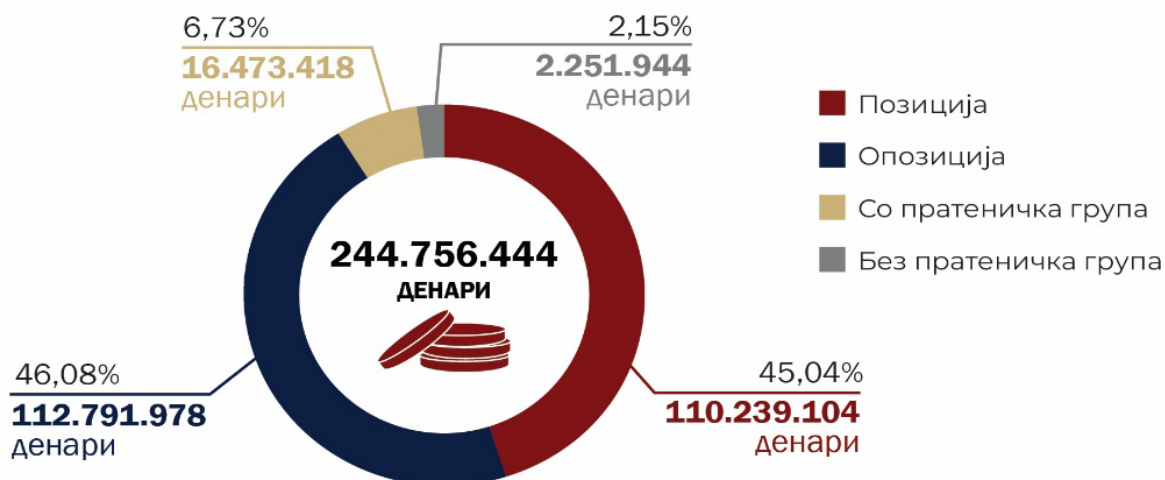
Претседателски избори

РАСПРЕДЕЛБА НА СРЕДСТВА ЗА ПЛАТЕНО ПОЛИТИЧКО РЕКЛАМИРАЊЕ

Парламентарни избори

РАСПРЕДЕЛБА НА СРЕДСТВА ЗА ПЛАТЕНО ПОЛИТИЧКО РЕКЛАМИРАЊЕ

Трошоците за објавеното платено политичко рекламирање ги исплаќа Државната изборна комисија врз основа на доставена фактура од страна на радиодифузерите, печатените медиуми и електронските медиуми (интернет портали) во рок од 30 дена од објавување на конечните резултати. Државната изборна комисија доцнеше со подмирувањето на обврските во целост во законски утврдениот рок, од причина што имаше недостигот на средства во буџетот на државата.

Истакнавме дека доцнењето во исплатата може да може да ја наруши довербата на политичките субјекти и медиумите во транспарентноста и ефективноста на изборниот процес, што укажува на потребата за подобро планирање и управување со финансиските средства од страна на државните институции, со цел да се избегнат вакви пропусти во иднина.

Истакнуваме дека ДКСК смета дека финансирањето на изборниот процес со средства од Буџетот на државата треба да се укине, поради постоење на корупциски ризици и идното влијание на политичките партии врз уредувачката политика на медиумите.

Расходи во изборна кампања

Расходите во изборна кампања ги опфаќаат сите рекламни средства што се користат за време на изборната кампања со цел да се промовираат програмата и идеите на учесникот на изборите. Согласно одредбите на член 84 од Изборниот законик, учесникот на изборите може да потроши најмногу до 110 денари по запишан избирач во изборната единица или општината за која има поднесено листа на кандидати за сите кругови од изборите.

Во графиконот подолу прикажана е структурата на расходи реализирани на сметките на учесниците во изборната кампања:

Од анализата на расходите утврдивме дека во изборната кампања за претседателските избори 77% од средствата се за платено политичко рекламирање, додека за парламентарните 64% од вкупните расходи.

Извршивме анализа на средствата за платено политичко рекламирање, кои ги опфаќаат расходите на радиодифузерите, електронските медиуми (интернет портали) и печатени медиуми и истите за секој учесник во изборната кампања одделно и се претставени во графиконот подолу:

Претседателски избори

Структура на расходи по видови

76,82%

Платено политичко рекламирање

353.225.947 денари

16,80%

Издатоци за реклама и пропаганда

77.260.838 денари

2,65%

Превозни - транспортни услуги

12.185.148 денари

2,18%

Одржување на предизборни собири

10.037.677 денари

1,55%

Останати расходи

7.106.221 денари

ВКУПНО РАСХОДИ

459.815.831

денари

Парламентарни избори

Структура на расходи по видови

63,46%

Платено политичко рекламирање

244.756.444 денари

0,17%

Вратени средства на редовна сметка

643.700 денари

28,52%

Издатоци за реклама и пропаганда

109.994.391 денари

2,11%

Превозни - транспортни услуги

8.154.401 денари

3,05%

Одржување на предизборни собири

11.778.068 денари

2,68%

Останати расходи

10.350.485 денари

ВКУПНО РАСХОДИ

385.677.489

денари

Согласно член 76-д од Изборниот законик, максималната сума што може да се исплати на еден електронски медиум (интернет портал) или печатен медиум од страна на еден учесник во изборниот процес не може да надмине 15,000 евра во денарска противвредност без вклучен ДДВ. Дополнително, вкупната сума која еден учесник може да ја потроши за медиумско претставување на сите електронски и печатени медиуми не може да опфаќа повеќе од 25% од распределените финансиски средства.

Анализата на структурата на платено политичко рекламирање на кандидатите изборите покажува дека нај доминантна форма на рекламирање се телевизиите, 85%- за претседателски и 77% за парламентарни избори, за интернет порталите 8% односно 12%, за радијата и само 1% за рекламирање во печатените медиуми.

Извршивме анализа и на другите расходите направени за време на изборната кампања, заради детално разбирање на финансиската структура на изборната кампања, при што идентификувавме клучни области каде што кандидатите и политичките партии вложуваат најмногу ресурси и тоа: логистиката, организациони активности, маркетинг (освен медиумското рекламирање), трошоци за теренски активности и други оперативни и административни трошоци.

Предмети од надлежност на ДКСК

Во периодот на изборните процеси, ДКСК оформи вкупно 65 предмети, кои се резултат на пријави за сомневање за сторени повреди на Изборниот законик и Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, предмети оформени по сопствена иницијатива на Комисијата, како и приговор поднесен од организатор на изборна кампања. Ова претставува значаен ангажман на ДКСК во заштитата на интегритетот на изборниот процес и превенцијата од коруптивни активности, претставени на графиконот подолу:

Анализата покажува дека најголем дел од пријавените изборни нерегуларности 58% се однесуваат на прекршување на член 8-а став 1 алинеја 3 од Изборниот законик каде е уредено дека од денот на донесувањето на одлуката за распишување на избори до завршување на изборот на претседател, пратеници во Собранието и изборот на Владата, не може да се започне постапка за вработување на нови лица или постапка за престанок на работен однос во државни и јавни институции, а започнатите постапки треба да се ставаат во мирување, освен во случаи на итни и неодојливи работи.

Предмети по пријави

Од вкупно 61 поднесени пријави од граѓани и институции, ДКСК има донесено 60 одлуки од своја надлежност, од кои за 35 пријави има донесено одлука за запирање на постапката, за 17 има донесено одлука за отфрлање на пријавата, додека 8 предмети се затворени со заклучоци поради идентична или слична содржина.

Во рамките на своите надлежности, ДКСК има покренато 6 иницијативи за поведување постапка за кривично гонење по предметите по кои има постапувано како и 5 иницијативи пред надлежните органи за поведување на постапка за утврдување на одговорност на службени лица.

Постапувајќи на ваков начин, ДКСК ја демонстрира посветеноста на Комисијата во идентификување и санкционирање на потенцијалните коруптивни активности.

Предмети по сопствена иницијатива

ДКСК оформи вкупно 3 предмети по сопствена иницијатива, по допрен глас од медиуми, а во врска со сомневања за сторени повреди на Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси и Изборниот законик.

Два од овие предмети се однесуваат на постапки за јавни набавки, а еден предмет беше оформен заради сомневања за несоодветно прекинати договори на ангажирани лица во установа од областа на културата. ДКСК има донесено 2 одлуки за запирање.

Предмети по приговор

До ДКСК беше доставен Приговор од организатор на изборна кампања против Академијата за судии и јавни обвинители, поради продолжување на постапка за вработување по распишувањето на Претседателските избори 2024, која била отпочната по јавно објавен оглас за прием на 130 слушатели.

ДКСК одлучуваше на две седници и донесе одлуки (12-1330/15 од 11.04.2024 и 12-1330/56 од 20.04.2024), со кои го усвои Приговорот и ја задолжи Академијата да ја стави постапката во мирување. Незадоволната страна поднесе Жалба до Управен и Виш Управен суд, по кои Приговорот на организаторот и учесник на изборна

кампања беше усвоен, а Академијата за судии и јавни обвинители беше задолжена започнатата постапка да ја стави во мирување.

Дополнително, ДКСК поднесе две иницијативи за утврдување одговорност и тоа против Управниот одбор на Академијата до релевантните правосудни институции и против директорот на Академијата до Управниот одбор и до Министерството за правда.

Иницијативите се поднесени во законски рокови, а 15-дневниот рок за поднесување е инструктивен, без преклузивни последици.

ДКСК во текот на изборниот процес покажа високо ниво на активност и посветеност во заштита на законитоста и спречување на корупцијата. Оформувањето и процесирањето на голем број предмети, како и поднесувањето на иницијативи за кривично гонење и утврдување одговорност, укажуваат на сериозноста со која ги третиравме потенцијалните прекршувања на законот.

ВИДОВИ ОДЛУКИ

ОДЛУКИ ЗА ОТФРЛАЊЕ	кога ќе оцени дека нема елементи за надлежно постапување, оцени дека друг орган е надлежен да постапува, нема јасни наводи или укажувања за незаконитости или недозволен дејствија на службените лица при вршење на јавните овластувања и службената должност, нема можност да обезбеди дополнителни информации за наводите во пријавата (анонимна пријава)
ОДЛУКИ ЗА ЗАПИРАЊЕ	кога со утврдената фактичка состојба не е констатирана повреда на закон или кога поднесува иницијативи до други надлежни органи.

БРОЈ НА ПРЕДМЕТИ И СТРУКТУРА

65	61 ПРИЈАВИ
	3 СОПСТВЕНА ИНИЦИЈАТИВА
	1 ПРИГОВОР

ВКУПНО 61 ПРИЈАВА

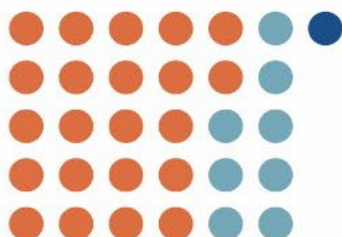

8 ПРИЈАВИ ВО ТЕК

53 ЗАТВОРЕНИ ПРИЈАВИ

30 одлуки за запирање на остатката	15 одлуки за отфрлање на пријавата	8 заклучоци за спојување на пријавите
---	---	--

30 ОДЛУКИ ЗА ЗАПИРАЊЕ

22 не е констатирана повреда на закон	7 утврдена е повреда на закон	1 прекршување на закон, променета фактичка состојба
--	---	---

6 кривични
иницијативи

5 иницијативи за утврдување на
одговорност на службени лица

Одлуките на ДКСК и поведените иницијативи во одредени случаи резултираа со правни последици, што дополнително го потврдува значењето на работата на Комисијата во одржувањето на правниот поредок и заштитата на јавниот интерес.

Финансиско известување

Законска обврска на учесниците во изборната кампања за доставување на извештаи за приходи и расходи до ДКСК е важен механизам за обезбедување транспарентност и отчетност во финансирањето на изборните активности, како и за надзорот на финансиските текови и за осигурување дека сите активности поврзани со кампањата се спроведуваат во согласност со законските рамки.

ПРЕТСЕДАТЕЛСКИ ИЗБОРИ

ДОСТАВЕНИ ИЗВЕШТАИ

	Извештај за донации 11-ти ден	Извештај за донации од 11-ти ден до крај на I круг	Извештај со образец за донации	Извештај со образец за донации 1 ден по завршување на кампања до затварање на сметка	Вкупен финансиски извештај
	Член 84-б, ст.1 а.1	Член 84-б, ст.1 а.1	Член 84-б, ст.1 а.1	Член 84-б, ст.3	Член 85
	Рок на доставување	Рок на доставување	Рок на доставување	Рок на доставување	Рок на доставување
	14.04.2024	23.04.2024	23.04.2024	1 ден по кампања до затварање на с-ка	најдоцна до 15 дена од затварање на с-ка
Стево Пендаровски	✓	✓	✓	✓	✓
Гордана Силјановска Давкова	✓	✓	✓	✓	✓
Стевчо Јакимовски	✓	✓	✓	✓	✓
Бујар Османи	✓	✓	✗	✓	✓
Билјана Ванковска Цветановска	✓	✓	✗	✓	✓
Арбен Таравари	✓	✓	✗	✗	✓
Максим Димитриевски	✓	✓	✓	✓	✓

ПАРЛАМЕНТАРНИ ИЗБОРИ

ДОСТАВЕНИ ИЗВЕШТАИ

	Извештај за донации 11-ти ден	Извештај за донации од 11-ти ден до крај на I круг	Извештај со образец за донации 1 ден по завршување на кампања до затварање на сметка	Вкупен финансиски извештај
	Член 84-б, ст.1 а.1	Член 84-б, ст.1 а.1	Член 84-б, ст.3	Член 85
	Рок на доставување	Рок на доставување	Рок на доставување	Рок на доставување
	28.04.2024	07.05.2024	1 ден по кампања, до затварање на с-ка	најдоцна до 15 дена од затварање на с-ка
КОАЛИЦИЈА ЗА ЕВРОПСКА ИДНИНА	✓	✓	✓	✓
КОАЛИЦИЈА ТВОЈА МАКЕДОНИЈА	✓	✓	✓	✓
КОАЛИЦИЈА ХРАБРО ЗА МАКЕДОНИЈА	✓	✓	✓	✓
КОАЛИЦИЈА ЕВРОПСКИ ФРОНТ	✓	✓	✓	✓
ПОЛИТИЧКА ПАРТИЈА ЛЕВИЦА	✓	✓	✓	✓
КОАЛИЦИЈА ВЛЕН	✓	✓	✓	✓
ДВИЖЕЊЕ ЗНАМ	✓	✓	✗	✓
ЕДИНСТВЕНА МАКЕДОНИЈА	✓	✓	✗	✓
ПОЛИТИЧКА ПАРТИЈА НОВА АЛТЕРНАТИВА	✓	✗	✗	✗
ПОЛИТИЧКА ПАРТИЈА АВАЈА	✓	✗	✗	✗
ЕВРОПСКО ГРАЃАНСКО ДВИЖЕЊЕ	✓	✓	✗	✗
МАКЕДОНСКА ЕРА ТРЕТА	✗	✗	✗	✗
ТВОЈА ПАРТИЈА	✓	✓	✓	✓
РОДИНА МАКЕДОНИЈА	✓	✓	✓	✓
ПОЛИТИЧКА ПАРТИЈА ДЕСНА	✗	✗	✗	✓
ПОЛИТИЧКА ПАРТИЈА ДЕМОКРАТИ	✓	✓	✓	✓
РАБОТНИЧКА ПАРТИЈА	✓	✓	✓	✓

Анализата што ја изврши ДКСК во делот на почитување на законскиот рок за доставување на извештаите за претседателските и парламентарните избори, покажа дека поголем број од учесниците навремено, во рамките на законскиот рок

ги имаат доставено потребните извештаи за приходи и расходи, како и за донации, но сепак во помал дел од извештаите има износи кои не се пополнети и суми кои не се поклопуваат со изводите од трансакциските сметки за кампањата.

Ваквите резултати укажуваат на тоа дека учесниците во изборниот процес ја препознаваат важноста на финансиската транспарентност. ДКСК со ова ја потврдува својата улога како надзорен орган кој обезбедува дека изборниот процес се спроведува во согласност со законските норми, што е од клучно значење за зајакнување на довербата на јавноста во изборните активности и институциите.

Укажавме дека согласно член 177-а став 4 од Изборниот законик, потребно е Државната изборна комисија на предлог на Државниот завод за ревизија, на учесниците во изборна кампања кои не доставиле финансиските извештаи предвидени со член 84-б став 1 и 2 и член 85 од Изборниот законик, да им определи забрана за исплата на надоместокот на трошоците за изборна кампања, се до исполнување на оваа законска обврска.

Изборно медиумско претставување

Изборно медиумско претставување е промовирање на ставови, програми, платформи, достигнувања, активности и друго на политички партии, коалиции, групи избирачи и нивни претставници. Во насока на транспарентност на трошоците на учесниците во изборната кампања, согласно Изборниот законик, радиодифузерите, печатените медиуми, електронските медиуми (електронските портали), како и правните лица кои стопанисуваат со рекламните паноа и билборди, се должни да поднесат извештај за рекламниот простор искористен од секој од учесниците во изборната кампања, покрај до други надлежни институции и до ДКСК, кои се должни да го објават на своите интернет страници. Бројот на доставени извештаи до ДКСК е прикажани на графиконот подолу, за двата изборни процеси:

ИЗВЕШТАИ ЗА ИЗБОРНО МЕДИУМСКО ПРЕТСТАВУВАЊЕ ПРЕТСЕДАТЕЛСКИ ИЗБОРИ	Правни лица за медиумско претсавување	Доставни извештаи I КРУГ		Доставни извештаи II КРУГ	
	Вкупен број на правни лица	Број	%	Број	%
Електронски медиуми	251	49	19,52%	34	13,55%
Телевизии	38	23	60,53%	18	47,37%
Радиостаници	36	15	41,67%	14	38,89%
Печатени медиуми	11	4	36,36%	3	27,27%
Рекламни паноа и билборди	8	8	100,00%	3	37,50%

ИЗВЕШТАИ ЗА ИЗБОРНО МЕДИУМСКО ПРЕТСТАВУВАЊЕ ПАРЛАМЕНТАРНИ ИЗБОРИ	Правни лица за медиумско претсавување	Доставни извештаи	
	Вкупен број на правни лица	Број	%
Електронски медиуми	249	47	18,88%
Телевизии	37	22	59,46%
Радиостаници	36	16	44,44%
Печатени медиуми	11	3	27,27%
Рекламни паноа и билборди	5	4	80,00%

Врз основа на извршената анализа, констатиравме дека значително мал број од правните лица кои вршат платено политичко рекламирање имаат доставено извештаи до ДКСК. Имајќи предвид дека станува збор за средства од буџетот на државата кои во вкупните расходи за претседателските избори се 77%, додека во парламентарните избори се 64%, констатиравме дека недоставувањето на извештаите е кршење на законските обврски утврдени со Изборниот законик и потребно е да резултира со правни санкции за правните лица. Со ваквото постапување се нарушува принципот на транспарентност на изборната кампања, граѓаните немаат пристап до информации за висината на трошоците за политичко рекламирање, со што се намалува доверба во целокупниот изборен процес.

Слабости на Изборен законик

ДКСК утврди дека постојат значителни слабости во законската регулатива која ги уредува изборните процеси, со што се создава потреба од нивно унапредување, менување, дополнување и усогласување.

Клучните области на загриженост се недостаток на јавна расправа, проблемите со транспарентноста и имплементацијата на новите регулативи, ограничените ресурси и обуката на изборната администрација, како и недостатокот на поддршка за институциите одговорни за изборите.

Овие слабости ја нагласуваат потребата од подобрување на правниот и институционалниот рамки за изборниот процес, со цел да се обезбеди поголема стабилност, транспарентност и ефикасност на изборите во Република Северна Македонија. Клучни слабости на Изборниот законик се:

Прецизност на регулативите за финансирање - Потребно е да се преиспитаат и дополнително да се прецизираат одредбите од член 83 став 2, особено во делот на финансирањето на изборната кампања од редовната сметка на политичката партија и донациите. Ова се однесува на поставување на поединечни и вкупни лимити на средства финансирани или донирани од физички и правни лица, со цел да се спречи прекумерното влијание на приватни интереси.

Нејасно дефинирани критериуми за буџетско финансирање - Во услови на финансирање на изборни кампањи со буџетски средства, член 76-д треба дополнително да се уреди со пропишување на мерливи критериуми за распределба на средствата од Буџетот на Република Северна Македонија за платено политичко рекламирање.

Нејасноти во поврзаноста на донаторите - Има потреба да се уреди начинот на кој донаторите ќе докажат дека не се „поврзани лица“ со радиодифузерите, печатените и електронските медиуми при финансирање или донирање на политичките партии. Ова е клучно за избегнување на конфликти на интереси и за обезбедување транспарентност во финансирањето.

Непрецизни одредби за вишок на средства и неплатени обврски - Одредбите од член 85 треба да се преработат за да се дефинира јасен начин на постапување кога ќе се открие вишок на средства на сметката за изборна кампања или во случај на неплатени обврски.

Поддршка на независни кандидати од коалиции и партии - Потребно е да се уредат условите под кои коалиција или политичка партија може да поддржи независен кандидат и да ги користи средствата за платено политичко рекламирање во корист на таков кандидат, како и да се прецизираат условите и начинот на таквата поддршка.

Мониторинг на медиумското претставување - Неопходно е доуредување на Изборниот законик за да се определи надлежен орган за следење и известување за медиумското претставување на интернет порталите за време на изборите.

Примена на интероперабилни системи - Член 76-д став 11 треба да се дополни со воспоставување на интероперабилен систем за размена и контрола на податоци за активноста на банерите, во кој ќе бидат вклучени сите засегнати страни.

Регулирање на учеството во изборна кампања преку социјални мрежи - Постои потреба од уредување на начинот на организирање, плаќање, следење и известување до надлежните органи за интернет претставувањето кое го вршат учесниците во изборната кампања преку социјалните мрежи.

Електронски медиум - услови и критериуми - Потреба од доуредување на условите и критериумите кои е потребно да ги исполнат електронските медиуми за да имаат можност да аплицираат за политичко рекламирање во ДИК.

Распределба на буџетски средства за платено политичко рекламирање - Пропишување на јасни и прецизни критериуми за распределба на буџетските средства наменети за платено политичко рекламирање на електронските медиуми (интернет портали).

Рокови за исплата на донации - Преиспитување на утврдениот краен рок за уплата на донации, односно потребно е да се утврди донациите да се уплатуваат најдоцна до денот на завршување на изборната кампања.

Доуредување на член 84-б, став 8: Доуредување на член 84-б, став 8 со кој ќе се даде можност Министерство за финансии со подзаконски акт да го уреди начинот на водење на деловните книги и подготвување на финансиските/ финансискиот извештај за изборната кампања имајќи ги во предвид сите видови/ извори на финансирање на изборната кампања особено кога не секогаш истите предизвикуваат паричен прилив на трансакциската сметка.

Казнени и прекршочни одредби - Доуредување на Изборниот законик со што во делот на Казни и прекршочни одредби ќе бидат предвидени глоби и за електронските медиуми (електронските портали) во случај за недоставување на Извештај за рекламниот простор искористен од секој учесник во изборната кампања и средствата кои се платени и се побаруваат по таа основа.

Обучување и поддршка за финансиско известување - Постои потреба од определување на орган кој ќе ги спроведува обуките поврзани со финансиското известување, со што ќе се подобри транспарентноста и навременото информирање на јавноста за финансирањето на изборната кампања.

Овие слабости укажуваат на потребата од сериозни унапредувања на Изборниот законик за да се обезбеди правична, транспарентна и ефикасна регулатива која ќе овозможи Државната комисија за спречување на корупцијата, како и сите институции ефективно да ги спроведуваат своите надлежности и да придонесуваат кон интегритетот на изборните процеси во Република Северна Македонија.

7.2.3. Постапување во случаи на судир на интереси

Зголемената свест на јавноста за важноста на спречувањето на судирот на интереси резултираше со зголемен број на пријави кои укажуваат на различни облици на прекршување на законските ограничувања во оваа област. Судирот на интереси најчесто се појавува во процесите на вработување во јавниот сектор, преку непотизам, кронизам, клиентелизам и политичко-партиско влијание.

Оформени предмети од областа на судир на интереси 2024 година

Број на оформени предмети
во 2024 година

Сопствена иницијатива	5
По пријави	89
94	

Во текот на 2024 година, донесени се вкупно 98 одлуки поврзани со судир на интереси, при што 34 од нив се по предмети оформени во 2024 година, а останатите се предмети од претходни години.

Постапувања по предмети од областа на судир на интереси 2024

94 ОФОРМЕНИ ПРЕДМЕТИ	98 ДОНЕСЕНИ ОДЛУКИ	25 поднесени иницијативи за одговорност на службени лица
7 доставени укажувања до други институции	42 издадени прекршочни платни налози	32 платени платни налози
8 поднесени барања за поведување на прекршочна постапка	78 доставени барања за мислење	77 Дадени мислења

Од областа на спречување на судирот на интереси, во 2024 година, донесени се вкупно 98 одлуки на јавни седници на ДКСК. Од нив, 34 се по предмети кои се оформени во текот на 2024 година, а останатите се предмети кои се оформени во претходните години.

Во извештајниот период, од страна на ДКСК доставени се 12 укажувања до службените лица кои ги прекршиле забраните и ограничувањата за вршење на дополнителни дејности за време на вршењето на функцијата. Во сите 12 случаи службените лица имаат постапено по укажувањата на ДКСК, односно се откажале од вршење на една функција или извршиле промена на управителството на приватна фирма која е во нивна сопственост.

Во истиот период, согласно член 24 став (1) од ЗСКСИ, доставени се 7 известувања до надлежни органи каде службените лица вршат јавни овластувања или од каде се именувани при што сите постапиле по известувањата на ДКСК.

Во 2024 година, ДКСК издаде 42 прекршочни платни налози за прекршоци утврдени во ЗСКСИ по однос на утврдените состојби на судир на интереси и прекршени забрани. Во 32 случаи е постапено по издадените прекршочни платни налози од страна на службените лица. Поради непостапување по издадените прекршочни налози во законски утврдениот рок, до прекршочната комисија во ДКСК поднесени се 8 барања за поведување прекршочна постапка.

Во извештајната 2024 година до ДКСК се поднесени 78 барања за мислење за постоење односно непостоење на судир на интереси, при што се дадени 77 мислења од страна на ДКСК.

Поднесени иницијативи до надлежни институции за утврдување одговорност на службени лица

ДКСК, во 2024 година, поднесе 4 иницијативи пред надлежните органи за поведување постапка за утврдување на одговорност на службени лица поради прекршување на одредби од ЗСКСИ, односно поради неизземање и непријавување на приватен интерес од страна на службените лица во постапки за вработување на блиски лица, како и учество во расправа кога се работело за интерес на блиско лице и сл.

Основот за поднесување на овие иницијативи, спроведените активности како и одговорот на надлежните институции се прикажани во **Прилог 6** кон овој Извештај.

ДКСК останува доследна во своите напори за санкционирање на незаконски практики во институциите, кои можат да доведат до злоупотреба на службена положба и загрозување на интегритетот на јавните органи. Преку овие иницијативи, се поттикнува создавање на систем на одговорност, во кој јавните функционери ќе постапуваат транспарентно, законито и во интерес на јавноста.

7.2.4. Евидентирање и следење на имотната состојба

Државната комисија за спречување на корупцијата во согласност со член 17 став 10 од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси има надлежност да ја евидентира и следи имотната состојба и интересите на избраните и именуваните лица. Покрај тоа, согласно со став 12 од истиот член, ДКСК врши проверка на податоците од изјавите за имотна состојба и интереси, со цел утврдување на евентуални неправилности или несогласувања со законските обврски.

Имплементација на новиот електронски систем за пријавување на имотната состојба

Од 1 јануари 2024 година, ДКСК го стави во функција новото софтверско решение за електронско поднесување на изјави за имотна состојба и интереси. Со ова, значително е унапреден процесот на прибирање, чување и проверка на изјавите, со што се намалува административниот товар и се зголемува ефикасноста на работата.

ДКСК упати јавен повик до сите избрани и именувани лица кои, согласно член 82 и 85 од ЗСКСИ, имаат обврска да поднесат изјава за имотна состојба, како и да пријавуваат промени на имотната состојба и интересите. Сите засегнати лица беа повикани изјавите да ги доставуваат преку електронскиот систем, додека печатена копија од документот да се доставува во ДКСК.

Воедно, ДКСК ги повика сите актуелни избрани и именувани лица, кои претходно поднесувале изјави согласно постарите законски прописи, да ги поднесат изјавите во новиот електронски систем, бидејќи без поднесување на изјава во електронска форма, не е возможно пријавување на промени во имотната состојба, како и поднесување на изјава по престанок на функцијата.

Како дел од стратешката ориентација на ДКСК, еден од најважен приоритет останува целосно унапредување на постоечкото решение за електронскиот систем за поднесување на изјави за имотна состојба и интереси. Овој систем претставува основа за ефикасна проверка на податоците, а истовремено ја нагласува важноста на обврската за навремено и целосно известување кон Државната комисија.

Поднесени изјави за имотна состојба и интереси во 2024 година

Во текот на 2024 година до ДКСК се доставени **вкупно 3.620 изјави** за имотна состојба и интереси, според следната распределба:

Поднесени изјави за имотна
состојба и интереси
2024 година

Број на поднесени изјави во
2024 година

По избор/именување на функција	1.757
По престанок на функција	1.274
За промена на имотна состојба	589

3.620

Податоците од анкетните листови поднесени во хартиена форма и понатаму се јавно достапни на веб-страницата на ДКСК, согласно со законските одредби.

Во извештајниот период, ДКСК донесе **231 одлука** по предмети од областа на **евидентирањето и следењето на имотната состојба и интересите**.

Во рамките на тековната анализа на работењето, ДКСК идентификуваше **вкупно 132 предмети наследени од претходни години**, кај кои веќе настапила застареност за поведување и водење на прекршочна постапка.

Иако во овие случаи ДКСК не може да изрече прекршочни санкции поради законска застареност, институцијата го согледа значењето на навременото постапување, како и потенцијалните последици што може да произлезат од одложено постапување, како што се:

- пропуштена можност за санкционирање на одговорни лица;
- потенцијална правна несигурност и чувство на неказливост;
- неостварени приходи во државниот буџет од прекршочни санкции.

ДКСК останува посветена на подобрување на институционалната ефикасност и ќе преземе конкретни мерки за унапредување на внатрешната организација и постапките за обработка на предмети. Целта е да се спречат идни случаи на застареност и да се обезбеди ефикасна заштита на јавниот интерес и буџетот на државата.

Проверка на податоците од изјавите за имотна состојба и интереси

ДКСК има законска обврска да врши проверка на податоците од изјавите за имотна состојба и интереси во следниве случаи:

- Кога постапува по конкретен предмет,
- Во согласност со Годишниот план за следење на имотната состојба и судирот на интереси.

Голем дел од предметите по кои постапува ДКСК се наследени од претходни години, при што најголем дел (вкупно 401 предмет) се однесуваат на следење на имотната состојба на избраните и именуваните лица.

Во јануари 2024 година, ДКСК усвои Годишен план за следење на имотната состојба и судирот на интереси, со кој беше предвидена систематска проверка на имотната состојба на следниве категории функционери:

- Судии и јавни обвинители – 4 случаи,
- Функционери од областа на здравството – 3 случаи,
- Градоначалници и членови на општински совети – 4 случаи,
- Директори на јавни претпријатија и акционерски друштва со државен капитал – 3 случаи.

Електронска размена на податоци за имотната состојба

Со цел да се подобри пристапот до податоци и нивната проверка, ДКСК во 2024 година склучи договори за размена на податоци со повеќе институции, вклучувајќи:

- Агенција за катастар на недвижности (проверка на недвижен имот),
- Централен регистар на РСМ (податоци за правни субјекти),
- Централен депозитар за хартии од вредност (проверка на имот во хартии од вредност),
- Управа за јавни приходи (регистар на годишни даночни пријави),
- Министерство за внатрешни работи (регистар на лични документи, возила и дозволи за оружје).

Понатаму, ДКСК склучи меморандуми за соработка со неколку банки, а во тек е процесот за постигнување целосна електронска размена на податоци со сите банки во Република Северна Македонија.

Преглед на оформени предмети за проверка на имотната состојба во 2024 година

Во текот на 2024 година, беа оформени **вкупно 109 предмети** за проверка на податоците од изјавите за имотна состојба и интереси.

Оформени предмети за проверка на имотната состојба 2024 година

Основ за постапување	Сопствена иницијатива	По пријави	Вкупно
Неподнесување или ненавремено поднесување на изјави (член 82/85)	47	18	18
Проверка на податоци од изјави за имотна состојба (член 92)	6	24	24
Проверка согласно Годишен план за 2024	14	/	/
	67	42	109

За утврдени прекршоци согласно член 82 од ЗКСКИ, односно за неподнесување или ненавремено поднесување на изјава за имотна состојба, ДКСК издаде 65 прекршочни платни налози.

Во 50 случаи, поради непостапување по издадените прекршочни налози, ДКСК до Прекршочната комисија достави барања за поведување прекршочна постапка.

Примената на новиот електронски систем за пријавување и проверка значително ја подобри ефикасноста на ДКСК во процесот на следење и контрола на имотната состојба. Постапувањето по предметите во оваа област резултираше со значителен број проверки, донесени одлуки и изречени санкции.

ДКСК има обврска да ја следи и проверува имотната состојба и интересите на избраните и именуваните лица согласно Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси. Иако ДКСК прави значителни напори за забрзување на процесот на проверка, особено преку дигитализација и софистицирање на механизмите за размена на податоци со релевантни институции, постојат бројни предизвици кои продолжуваат да го отежнуваат целиот процес:

Особено важен аспект е пристапот до електронските бази на податоци на институциите, како и целосната усогласеност на податоците кои се разменуваат. ДКСК има склучено договори за размена на податоци со клучни институции, вклучувајќи ги Агенција за катастар на недвижности, во делот на проверката на недвижниот имот; Централен регистар, во делот на податоци од регистар на правни субјекти; Централен депозитар за хартии од вредност, во делот на имотот во хартии од вредност; Управа за јавни приходи, во делот на регистар на годишни даночни пријави и Министерство за внатрешни работи, во делот на регистар на лични документи, регистар на возила и регистар на дозволи за оружје

Сепак, и покрај напорите за усогласување на базите на податоци, ограничениот пристап и нецелосното совпаѓање на податоците од различни институции продолжуваат да претставуваат пречки за брза и точна проверка на имотната состојба на лицата.

Дополнително, важно е да се напомене дека иако ДКСК има потпишано меморандуми за соработка со повеќе банки, особено е потребно проширување на соработката со сите банки за да се овозможи брз и ефикасен пристап до банкарските податоци, што ќе ја унапреди проверката на финансиските состојби на избраните и именуваните лица.

Како што беше истакнато, континуираното и системско одржување на софтверското решение за следење на имотната состојба е клучно за успешното функционирање на процесот на проверка. Овој софтверски систем, кој вклучува 1. Модул за водење на Регистарот за избрани и именувани лица, 2. Електронско поднесување на изјави за имотна состојба и интереси, како и 3. Следење и верификација на имотната состојба и интересите на овие лица. Софтверот е во функција од март 2023 година, а за електронско поднесување на изјави, е оперативен од јануари 2024 година. Сепак, за да се постигне максимална ефикасност, неопходно е да се обезбедат финансиски средства за тековното одржување и надградба на овој систем, заради зголемување на ефективност на процесот на проверка на имотната состојба и интереси.

Дополнително, за да се постигне максимален ефект во процесот на проверка на имотната состојба и интересите на избраните и именуваните лица, од особена важност е зајакнувањето на човечките ресурси во ДКСК. За да се справат со сложеноста и обем на задачите, како и потребата од детален увид во податоците кои пристигнуваат од различни институции неопходно е да се обезбедат додатни капацитети, како на стручни, така и на оперативни позиции. Ова ќе резултира во повисока ефикасност и квалитет на извршување на обврските на ДКСК.

Сите овие иницијативи, заедно со веќе започнатите напори за дигитализација и автоматизација на процесите, ќе имаат за цел да го забрзаат и подобрат процесот на проверка, да ја зголемат транспарентноста и да го засилат интегритетот на институцијата, со што ќе се создадат поефикасни механизми за спречување на корупција и конфликт на интереси на избраните и именуваните лица.

Заради сето ова, дополнителни финансиски средства и човечки ресурси ќе бидат клучни за постигнување на одржлива и ефикасна проверка на имотната состојба и интересите на овие лица, а со тоа и за подобрување на општиот процес на спречување на корупцијата и организираниот криминал.

7.2.5. Водење прекршочни постапки

Во согласност со Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси ДКСК има надлежности во спречување на корупцијата и судирот на интереси, но истовремено и овластувања за санкционирање на избраните, именуваните и службените лица во случаи на прекршување на законските одредби.

Согласно член 114 од ЗКСИ, прекршочната постапка ја води и прекршочни санкции изрекува Прекршочната комисија во ДКСК, која е составена од службени лица вработени во Секретаријатот, меѓу кои најмалку еден член мора да биде дипломиран правник со положен правосуден испит.

Прекршочната постапка се спроведува согласно Законот за прекршоци, при што пред поднесување на барање за поведување на постапката, се применува механизам за порамнување преку издавање на прекршочен платен налог. Овластените службени лица од Прекршочната комисија водат евиденција за издадените прекршочни платни налози и за исходот на поведените постапки.

Во извештајниот период, ДКСК издаде **вкупно 108 прекршочни платни налози**, од кои:

- **65** се однесуваат на **неподнесување или ненавремено поднесување на изјава за имотна состојба и интереси**
- **40** за **непријавување на судир на интереси или незаконска кумулација на функции**.

Од издадените прекршочни платни налози, во **67 случаи** сторителите ја **платиле половина од изречената глоба во законски утврдениот рок**, согласно механизмот за порамнување.

Поради **неплаќање на глобата во предвидениот рок**, ДКСК во **68 случаи** поднесе барања за поведување прекршочна постапка пред Прекршочната комисија во ДКСК.

Заклучно со 31 декември 2024 година, Прекршочната комисија во ДКСК донесе **64 решенија**, од кои:

- **41 решенија** со кои е **изречена прекршочна санкција – глоба**,
- **4 решенија** со кои е **изречена санкција – опомена**,
- **4 решенија** со кои се **запира прекршочната постапка**,
- **11 решенија** со кои е **отфрлено барањето за поведување прекршочна постапка**,
- **4 случаи** во кои е **вратено барањето за повторно спроведување постапка за порамнување**.

Во четиринаесет случаи, решенијата за глоба не беа доброволно извршени, поради што истите се доставени до Управата за јавни приходи (УЈП) за присилна наплата. Против седум решенија на Прекршочната комисија, сторителите поднесоа тужби до Управниот суд на Република Северна Македонија.

Вкупната сума на **наплатени глоби во 2024 година изнесува 14.100 евра (867.150 денари)**, кои се уплатени **во Буџетот на Република Северна Македонија**.

Постапувања на прекршочна комисија 2024 година

Основ за прекршочна постапка	Број
Неподнесување/ненавремено поднесување на Изјава за имотната состојба и непријавување на зголемување на имот членови 82 и 85 од ЗКСИ	65
Кумулација на функции, Непријавување на судир на интереси	40
Платени глоби	67
Наплатени глоби во Буџет на РСМ во денари	14.100 евра (867.150 денари)
Поведени прекршочни постапки	68
Изречена санкција - глоба	41
Ослободување од одговорност	0
Повторено барање за поведување постапка со порамнување	4
Запирање на прекршочна постапка по барање на ДКСК	4
Отфрлено барање	11
Поднесени жалби до второстепена комисија	0
Поднесени тужби до Управен суд	7

И покрај зголемените капацитети на ДКСК за водење прекршочни постапки, постојат неколку системски предизвици кои влијаат врз нивната ефикасност:

- Проблем со доброволна наплата на глобите. Голем дел од сторителите не ја плаќаат глобата во законски утврдениот рок, што доведува до потреба за принудна наплата преку УЈП. Ова го продолжува процесот и ја намалува ефикасноста на системот за санкционирање.
- Долготрајност на постапките поради административни и правни пречки. Дел од прекршочните постапки завршуваат со тужби пред Управниот суд, што го пролонгира спроведувањето на санкциите.
- Недостаток на електронски систем за следење на прекршочните санкции. Автоматизацијата на процесот би овозможила побрза размена на податоци меѓу ДКСК и УЈП, како и следење на ефикасноста на извршените санкции.

Во 2024 година, ДКСК направи значителен чекор во унапредувањето на механизмите за санкционирање на избраните и именуваните функционери, преку водење на прекршочни постапки и издавање прекршочни санкции. Наплатата на глобите од **14.100 евра** претставува директен финансиски ефект од овие активности, но одредени предизвици остануваат.

Во наредниот период, ДКСК ќе работи на:

- Подобрување на механизмите за доброволна наплата на глобите,
- Јакнење на капацитетите на Прекршочната комисија за поефикасно водење на постапките,
- Автоматизација на процесот на следење на извршените санкции,
- Побрза размена на информации со УЈП за спроведување на присилна наплата.
- Прекршочните постапки се клучен инструмент **за** превенција и санкционирање на коруптивните дејствија, и ДКСК останува посветена на нивното ефикасно спроведување и зајакнување на правната сигурност во Република Северна Македонија.

8. РЕГИСТАР НА ИЗБРАНИ И ИМЕНУВАНИ ЛИЦА

Државната комисија за спречување на корупцијата води Регистар на избрани и именувани лица, кој претставува единствена база на податоци за лица кои вршат јавни функции и одговорни позиции во институциите на системот.

Согласно член 89 од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси во овој регистар се внесуваат податоци за:

- Избрани и именувани функционери во законодавната, извршната и судската власт,
- Раководни лица во јавни претпријатија, јавни установи и правни лица со државен капитал,
- Нотари и извршители,
- Административни службеници од категоријата А,
- Лица вработени како посебни советници во кабинетите на високи функционери.

Регистарот се ажурира на дневна основа, врз основа на податоците кои овластени лица од институциите се должни во рок од 15 дена од избор, именување или престанок на функцијата да ги достават до ДКСК.

Заклучно со 31 декември 2024 година, во регистарот се внесени податоци за 13.373 актуелни и поранешни избрани и именувани лица.

Сепак, овој број не ја претставува точната бројка на избрани и именувани лица, поради системски пропусти во доставувањето на податоците од страна на институциите.

Главни проблеми поврзани со Регистарот:

- Недоволно или ненавремено доставување на податоци – голем број институции не ја исполнуваат обврската за известување до ДКСК, што доведува до нецелосни и неточни податоци.
- Недостаток на информации за престанок на функција – ДКСК нема прецизна евиденција дали избраните и именуваните лица сè уште активно ја извршуваат функцијата или им престанал мандатот.
- Неизвестување за реизбор или именување на исто лице на друга функција – што создава правна несигурност и недоследности во следењето на имотната состојба.

Овие пропусти директно ја отежнуваат работата на ДКСК во спроведувањето на нејзините надлежности, особено во делот на евидентирање и следење на имотната состојба и интересите и проверка на податоците од изјавите за имотна состојба.

Превентивни мерки преземени од ДКСК во 2024 година

Со цел да се подобри ажурирањето на Регистарот и да се подигне свесноста за законските обврски на институциите, ДКСК во 2024 година достави писмени укажувања до голем број институции, со кои:

- Ја потенцира обврската за навремено и целосно доставување на податоците за избраните, именуваните и назначените лица.
- Побара дополнителни податоци за актуелните избрани и именувани лица во сите единици на локалната самоуправа, во форма на официјална листа.
- Испрати укажувања до Владата на РСМ, Собранието на РСМ и ЗЕЛС, со барање обврската да биде исполнета **во најкус** можен рок.

Овие активности имаат за цел не само да обезбедат поголема транспарентност на избраните и именуваните лица, туку и да спречат можни злоупотреби, како што се:

- Непријавување на промени во имотната состојба,
- Злоупотреба на позицијата преку судир на интереси,
- Избегнување на законските обврски за отчетност.

Регистарот на избрани и именувани лица претставува клучна алатка за ефикасно спроведување на антикорупциските механизми, но неговата неажурност претставува сериозен предизвик.

Во наредниот период, ДКСК ќе работи на:

- Заострување на мерките за ненавремено доставување на податоци, преку барање одговорност од институциите кои не ја исполнуваат својата законска обврска.
- Автоматизација на процесот на ажурирање, преку размена на податоци со надлежните институции преку интероперабилност и електронско поврзување.
- Периодични проверки и ревизии на внесените податоци, за да се елиминираат пропусти, дуплирања и неточни информации.

ДКСК ќе продолжи активно да ги повикува институциите да ја почитуваат обврската за редовно ажурирање на податоците во Регистарот, како предуслов за зголемена транспарентност, отчетност и борба против корупцијата во јавниот сектор.

9. АНТИКОРУПЦИСКА ПРОВЕРКА НА ЗАКОНИ И ПОДЗАКОНСКИ АКТИ

Антикорупциската проверка на законите и подзаконските акти претставува клучен механизам за спречување на коруптивни ризици во законодавниот процес и обезбедување транспарентност, интегритет и отчетност во регулаторната рамка на Република Северна Македонија. Овој процес е регулиран преку неколку клучни правни документи, кои ја утврдуваат потребата од контрола на нормативните акти во насока на спречување на корупцијата и судирот на интереси:

- Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси – ја дефинира правната основа за антикорупциската проверка на законите.
- Методологијата за антикорупциска проверка на легислативата на ДКСК – дава рамка за спроведување на анализите и оценката на предлог-законите и подзаконските акти.
- Деловникот за работа на Владата на Република Северна Македонија – утврдува дека министерствата се обврзани да побараат антикорупциска проверка за законите што подлежат на проценка на влијанието на регулативата.

Согласно овие механизми, ДКСК на годишно ниво изготвува Годишен план за Антикорупциска проверка на легислативата, кој ги утврдува приоритетите во анализата на законите со висок потенцијал за коруптивни практики.

Годишниот план за 2024 година беше изготвен врз основа на Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2021-2025, како и на анализата на ризиците во одделни области.

Во согласност со Планот, ДКСК отвори предмети за антикорупциска проверка на неколку клучни закони:

- Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер („Службен весник на Република Македонија“, бр.101/2019);
- Закон за финансиската полиција („Службен весник на Република Македонија“, бр. 12/2014, 43/2014, 33/2015, 27/2016, 83/2018 и 198/2018);
- Закон за спречување на корупцијата и судирот на интереси („Службен весник на Република Македонија“, бр.12/2019);
- Закон за лобирање („Службен весник на Република Северна Македонија“, бр.122/2021);
- Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“, бр. 58/2006, 62/2006, 35/2008, 150/2010, 83/2018 и 198/2018 и „Службен весник на Република Северна Македонија“, бр. 96/2019);
- Закон за јавното обвинителство („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.42/2020);
- Закон за административни службеници („Службен весник на Република Македонија“ бр.27/2014, 199/2014, 48/2015, 154/2015, 5/2016, 80/2016, 127/2016, 142/2016, 2/2017, 16/2017, 11/2018, и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 275/2019, 14/2020, 215/2021, 99/2022);
- Закон за вработените во јавниот сектор („Службен весник на Република Македонија бр. 27/2014, 199/2014, 27/2016, 35/2018, 198/2018, („Службен весник на Република Северна Македонија“бр. 143/2019, 14/2020)

ДКСК може да спроведе антикорупциска проверка на закони и подзаконски акти преку три механизми:

- По барање на предлагачите на законите. По барање на надлежните министерства ДКСК во 2024 година спроведе антикорупциска проверка на:
 - Предлог Закон за заштитено пријавување и заштита на укажувачи;
 - Прелог Закон за даночните поттикнувања за донации и спонзорства во активностите од јавен интерес;
 - Прелог закон за изменување и допонување на Законот за основното образование;
 - Предлог на закон за изменување и дополнување на Законот за меѓународна соработка во кривичната материја;
 - Предлог Закон за енергетика.
- По сопствена иницијатива на ДКСК. Препознавајќи области со зголемен корупциски ризик, ДКСК иницираше антикорупциска проверка на:
 - Закон за јавни набавки - член 80 („Службен весник на Република Северна Македонија“, број 24/2019 година и бр.87/2021 година);

- Законската регулатива што се однесува на финансирањето на изработка на детални урбанистички планови;
- Законската регулатива која се однесува на одредби од Законот за иновациона дејност како и одредби од Правилникот за инструментот за поддршка - Кофинансирани грантови за технолошки развој за забрзан економски раст;
- Уредба за утврдување на поблиските критериуми и начинот на утврдување на висината за остварување на правото на додаток на плата на вработените во буџетските корисници, единките корисници и фондовите;
- Закон за надворешни работи член 68, како и одредби од склучената Спогодба за заедничка соработка помеѓу Министерството за надворешни работи и Министерството за економија и нејзините измени Анекс 1 и Анекс 2;
- Закон за конфискација на имот во граѓанска постапка; (Службен весник на Република Северна Македонија“ бр 53/2024);
- Предлог на закон за изменување и дополнување на Законот за јавните набавки.

По добиена пријава од граѓани или институции, ДКСК отвори предмет за антикорупциска проверка на Закон за облигациони односи во врска со Закон за извршување - член 368 од ЗОО и член 218 од ЗИ.

- Преку обезбедена поддршка и соработка со меѓународни организации. Во втората половина на 2024 година, со поддршка од Мисијата на ОБСЕ во Скопје, ДКСК спроведе антикорупциска проверка на законите од областа на правосудството. Оваа активност има за цел да обезбеди подлабока анализа и идентификација на коруптивните ризици во правосудниот систем. Закони опфатени со антикорупциската проверка во правосудството:
 - Закон за управувањето со движењето на предметите во судовите (Службен весник број: 42/2020)
 - Закон за јавно обвинителство (“Службен весник на РСМ” бр. 42/2020) и поврзани подзаконски акти
 - Закон за платите на јавните обвинители (Службен весник број: 153/2009; 67/2010; 97/2010; 231/2015; 51/2024; 272/2024;)
 - Закон за платите на судиите (Службен весник број: 110/2007; 103/2008; 161/2008; 153/2009; 67/2010; 67/2010; 97/2010; 135/2011; 231/2015; 248/2018; 51/2024; 272/2024)
 - Закон за Совет на јавните обвинители („Службен весник на Република Македонија“ бр.150/07 и 100/11 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 42/20) и поврзани подзаконски акти
 - Закон за судови (Службен весник бр. 58/06, 62/06, 35/08, 150/10, 83/18, 198/18 и бр. 96/19)

- Закон за судскиот буџет (Службен весник број: 60/2003; 37/2006; 103/2008; 145/2010)
- Закон за Судскиот совет на Република Северна Македонија (Службен весник бр. 102/2019 и 51/2023)

Оваа соработка се очекува да продолжи и во 2025 година, со цел зајакнување на системот за правна контрола и подобрување на механизмите за спречување на корупцијата во судството.

10. ЈАКНЕЊЕ НА ЛИЧНИОТ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИОТ ИНТЕГРИТЕТ

Во текот на 2024 година, Државната комисија за спречување на корупцијата во континуитет продолжи со реализација на активностите за јакнење на личниот и институционалниот интегритет. Покрај законската надлежност за воспоставување и спроведување на елементите од системот на интегритет, оваа проблематика е застапена и во Националната стратегија за борба против корупцијата и судирот на интереси 2021 – 2025 и во Стратегијата за реформа на јавната администрација 2023-2030 година. Во насока на исполнување на законските надлежности и обврските утврдени со овие стратешки документи, Државната комисија за спречување на корупцијата ефективно работи на имплементација на елементите на системот на интегритет во органите на централната власт, судската власт и во локалната самоуправа.

Освен соработка со институциите од трите нивоа на власт, Државната комисија за спречување на корупцијата и во 2024 година продолжи со активностите во насока на континуирано јакнење на трите нивоа на интегритет: секторски, институционален и личен интегритет.

- Секторски интегритет – преку поттикнување и следење на имплементација на мерките и активностите од Национална стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2021-2025. За ефикасно следење на реализацијата на активностите, Државната комисија за спречување на корупцијата продолжи да ја користи алатката веб апликација за прибирање и анализа на податоците за степенот на имплементација на планираните активности доставени од надлежните институции.
- Институционален интегритет – заклучно со декември 2024 година системот на интегритет започна да се воведува во:
 - 71 институција од редот на институциите на државна управа и други државни органи: агенции, фондови, комисии, заводи, инспекторати, секретаријати
 - 72 единици на локалната самоуправа и
 - 17 институции од правосудната власт.

Од овие институции, во текот на 2024 година потпишани се: три политики на интегритет од страна на единиците на локално ниво и три политики на интегритет потпишани од институциите од правосудната власт.

Со цел зајакнување на институционалниот интегритет, Државната комисија за спречување на корупцијата континуирано работи на воведување на системот на интегритет во институциите на централно, локално ниво и во делот на правосудната власт.

Како почетна точка, по потпишувањето на Политиката на интегритет, секоја од институциите потписнички номинираше лица за интегритет, кои се во постојан контакт со Државната комисија за спречување на корупцијата. Од аспект на следење на степенот на имплементација на системот на интегритет, Државната комисија за спречување на корупцијата во декември 2024 година, ги повика институциите – потписници на Политиката за интегритет да пристапат кон софтверското решение – Платформа за систем за интегритет, заради достава на податоци, преку која алатка се мери степенот на имплементација на елементите од системот на интегритет со што продолжи процесот на мониторинг, трета година по ред. Извештајот за степенот на имплементација на системот на интегритет е составен дел на Годишниот извештај за работа на Државната комисија за спречување на корупцијата.

Во делот на соработката со единиците на локалната самоуправа, преку имплементацијата на системот на интегритет, согласно потпишаниот Меморандум за разбирање за спроведување на заедничките активности за периодот од 2023-2024 година на Државната комисија за спречување на корупцијата со Мисијата на ОБСЕ во Скопје, во текот на првата половина на 2024 година, се преземаа активности за подигнување на свеста на градоначалниците за концептот на интегритет како политика за спречување на корупцијата - преку одржување на четири регионални работилници на тема „Имплементација на Системот на интегритет во единиците на локална самоуправа” во четирите региони во државата. Имено, одржаните работилници, придонесоа за директна средба на комисијата со градоначалниците и нивни претставници и развивање на дискусија за актуелните проблеми и предизвици од областа на борбата против корупцијата и успешноста на имплементацијата на системот на интегритет на ниво на единиците на локалната самоуправа.

Во рамки на соработката помеѓу Државната комисија за спречување на корупцијата и Мисијата на ОБСЕ во Скопје во втората половина од 2024 година беше изработен и Водич за управување со судир на интереси, ограничувања и забрани во единиците на локалната самоуправа, а заради поддршка на имплементација на политиката на интегритет во единиците на локалната самоуправа. Водичот е наменет за службените лица во единиците на локалната самоуправа, но имајќи предвид дека ги содржи стандардите, принципите и правилата за спречување и управување со

судирот на интереси, како и законската регулатива од оваа област во Република Северна Македонија², истиот ќе може да послужи на било кое заинтересирано лице.

Во водичот ќе се користат случаи од практиката, односно презентирани се дел од мислењата што Државната комисија за спречување на корупцијата ги има дадено врз основа на барања поднесени од службени лица од единиците на локалната самоуправа во периодот од 2019 до јуни 2024 година, а врз основа на членот 72 од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси. За да може полесно да се следат овие примери и да бидат користени како начелни ставови на Државната комисија за спречување на корупцијата во однос на ситуации на судир на интереси кај службени лица од единиците на локалната самоуправа, што ќе им овозможи да препознаат како да постапат кога ќе се соочат со слични дилеми, мислењата се дадени групирани по области во зависност дали се однесуваат на избрани или именувани лица во единиците на локалната самоуправа, или за вработени во општинската администрација и јавните служби основани од општината. Водичот е во финална фаза на одобрување во ДКСК.

Паралелно со овие процеси, а во текот на септември и октомври 2024 година, беа спроведени четири дводневни работилници на тема „Напредна обука за воведување на елементите на системот на интегритет во ЕЛС“ во Скопје, наменети за лицата за интегритет и за други овластени службени лица од единиците на локалната самоуправа кои се потписници на Политиката за интегритет. Како завршница на процесот на едукација, во ноември, во просториите на Државната комисија за спречување на корупцијата, со поддршка на Мисијата на ОБСЕ во Скопје, беше одржан настан за доделување на потврди за учество на напредна обука за интегритет, потенцирајќи ја посветеноста на лицата за интегритет и општините по прашањето за имплементација на системот на интегритет, како една од поефикасните превентивни алатки во борба против корупцијата. Воедно, беа утврдени и заложбите на Државната комисија за спречување на корупцијата за успешно продолжување со реализацијата на активностите за јакнење на личниот и институционалниот интегритет.

На крајот на 2024 година, ДКСК донесе одлука за понатамошно промовирање на системот на интегритет, со цел поттикнување на останатите институции од централна, локална и судска власт за пристапување и потпишување на политиката за интегритет и следствено, имплементирање на системот. Соодветно на

² Закон за спречување на корупцијата и судирот на интереси; Закон за локална самоуправа; Закон за вработените во јавниот сектор; Закон за административни службеници, Закон за јавни набавки и други материјални и процесни акти во сила во РСМ, како и меѓународни документи што се однесуваат на судирот на интереси: Конвенција на Обединетите нации против корупцијата (UNCAC); Дваесет водечки принципи на Советот на Европа за борба против корупцијата; Preventing and Managing Conflicts of Interest in the Public Sector, Good Practices Guide; Guidance on the avoidance and management of conflicts of interest under the Financial Regulation, Commission Notice, European Commission и др. Во Прирачникот, покрај цитати, одредени извадоци од овие закони и документи се парафразирани со цел да се доближат до корисникот.

донесената одлука, ДКСК ќе реализира повик до повеќе од 130 институции на национално ниво во првиот квартал од 2025 година, со кој повик, прикажаниот број на институции кои ја имаат прифатено политиката за интегритет значително ќе се зголеми.

Во делот на поддршката за унапредување на системот на интегритет кај единиците на локалната самоуправа, како стратешки партнер, Државната комисија за спречување на корупцијата го препознава и Националниот демократски институт – НДИ. Имено, со потпишување на Меморандумот за соработка во 2024 година, со заеднички капацитети и експертиза, ќе се пристапи кон унапредена соработка со поединечни единици од локалната самоуправа, со цел постигнување на високо ниво на видливи резултати во соработката со локалната самоуправа заради целосно унапредување на елементите од Политиката за интегритет.

Личен интегритет - Преку воведувањето на системот за интегритет во институциите, паралелно со градењето на цврст и одржлив институционален интегритет, Државната комисија за спречување на корупцијата работи и на јакнење на личниот интегритет.

Државната комисија за спречување на корупцијата активно ја продолжи својата улога во областа на едукацијата на актуелни теми од аспект на борба против корупцијата и зајакнување на интегритетот. Дел од овие активности, како проектни активности се реализираа со меѓународната поддршка од страна на Мисијата на ОБСЕ во Скопје, Американска агенција за меѓународен развој во Република Северна Македонија – УСАИД, како и ИПА Проектот „Поддршка на ЕУ за владеење на правото“, Компонента 3 – Подобрување на спречувањето и борбата против корупцијата.

Во однос на соработката со институциите од централната власт, Државната комисија за спречување на корупцијата во месец октомври 2024 година, во соработка со Американската развојна агенција УСАИД, беше организатор на работилница на тема “Дискрециони овластувања и начините на кои може да се управува со нив”. На работилницата, на која беа присутни 31 претставник од различни институции од централната власт, беа презентирани материјали за дискреционите овластувања и процесот на нивно управување, со цел давање јасна насока за намалување на можностите за (зло)употреба.

Настанот беше афирмација за потребата од зајакнување на отпорноста на институциите на корупција, а сите претставници беа активно вклучени во работниот дел, со цел здобивање на нови знаења и вештини за тоа како да ги препознаат и правилно да ги применат дискреционите овластувања во институцијата во која работат.

Како една од темите опфатени со системот на интегритет, Државната комисија за спречување на корупцијата во 2024 година вложи напори за обезбедување на анализа за родовата проценка во самата институција. Анализата беше спроведена

во период од половина година и беше водена од национална експертка, согласно Методологијата за родови партиципативни ревизии на Меѓународната организација на трудот. Сепак, процесот се одвиваше во тесна соработка со тимот за координација од Државната комисија за спречување корупција и Мисијата на ОБСЕ во Скопје. Во рамки на активноста координаторот и заменик координаторот на родовата еднаквост во 2024 година поминаа детална обука од пет модули, опфаќајќи: Концептот на родова еднаквост; Правна рамка - национална и меѓународна; Национални механизми за родова еднаквост (родова машинерија); Родово базирано насилство / насилство врз жени и девојчиња и Родот и корупцијата.

Спроведување на системот на интегритет во ДКСК

Државната комисија за спречување на корупцијата и во 2024 година вложуваше напори за целосна имплементација на системот на интегритет во самата институција.

Со цел зајакнување на сопствената улога во делот на едукација на другите институции, потписници на Политиката за интегритет за имплементацијата на системот на интегритет, пет вработени од Секторот за стратешко планирање и интегритет од секретаријатот на Државната комисија за спречување на корупцијата учествуваа на обука преку програмата за обука на обучувачи за интегритет и управување со институционални ризици од корупција, со поддршка од ИПА 2020 проектот „Владеење на правото“.

Дополнително, шест вработени од секретаријатот, имаа можност за учество на академски програми и курсеви на високо ниво од страна на Меѓународна антикорупциска академија (IACA) на тема борба против корупцијата и градење интегритет, со што дополнително ќе се зајакнат капацитетите во делот на системот на интегритет и важноста за негова имплементација. Покрај вработените од Државната комисија за спречување на корупцијата, а во насока на јакнење на знаењето за интегритетот и етиката во јавната администрација на локално и централно ниво, поканети беа и учествуваа на обуките уште 14 претставници вработени од различни институции од јавниот сектор.

Од аспект на следење на степенот на имплементација на системот на интегритет, Државната комисија за спречување на корупцијата покрај фактот што во декември 2024 година ги повика институциите – потписници на Политиката за интегритет да пристапат кон софтверското решение – Платформа за систем за интегритет, заради достава на податоци, истиот принцип на работа и достава на податоци, ги спроведе и за самата институција.

Информациите за успешноста на имплементацијата на елементите од системот на интегритет за Државната комисија за спречување на корупцијата, ќе фигурираат и

во извештајот за степенот на имплементација на системот на интегритет за 2024 година, како составен дел на Годишниот извештај за работа.

Имплементација на Планот за подобрување согласно процесот на воведување на ЦАФ

Државната комисија за спречување на корупцијата на 11.08.2023 година го усвои ЦАФ Планот за подобрување со конкретно утврдени мерки, активности, рокови и задолжени лица за нивна имплементација. Процесот во текот на 2024 година течеше со засилено темпо и по планирана динамика, по што Државната комисија за спречување на корупцијата аплицираше за сертификација. Соработката со РеСПА континуирано продолжува понатаму, согласно добиената потребна поддршка за сертификација за ЦАФ, по претходно спроведена евалуација на процесот на проценка, од страна на надворешни евалuatorи.

Меѓународен ден за борба против корупцијата

Одбележувањето на Меѓународниот ден за борба против корупција во 2024 година се одржа во соработка со проектот на УСАИД за „Партнерство против корупцијата“ и проектот „Заедници со интегритет“, финансиран од Владата на Швајцарија, имплементиран од Националниот Демократски Институт, а со поддршка на Собранието на Република Северна Македонија.

Настанот беше организиран во формат на панел-дискусија на тема „Клучни активности и предизвици во градење систем отпорен на корупција/заклучни согледувања и идни препораки“. На настанот главни обраќања, покрај претседателката на Државната комисија за спречување на корупцијата, Татјана Димитровска, имаа и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија, Африм Гаши, како и заменик-шефот на Делегацијата на ЕУ, Бен Наупнау и амбасадорката на Швајцарија, Вероник Улман. Свои излагања на настанот имаа и претставници на клучните институции за борба против корупција од јавниот сектор, како и претставници на граѓанскиот сектор.

Согласно заклучокот од настанот институциите во системот, одговорни за борбата против корупцијата, се свесни дека заедно ја имаат моќта да изградат општество во кое нема место за корупција и каде што секој ќе има еднаква шанса за напредок.

Тренинг на тренери за лобирање

Во рамките на воспоставената соработка со Совет на Европа - Хоризонталниот инструмент на Европската Унија и Советот на Европа се спроведе обука за јакнење на капацитетите на идните обучувачи при Државната комисија за спречување на корупцијата, кои ќе обезбедат подигање на свеста и насоки на јавните службеници за правилата што го регулираат лобирањето и подароците. Обуката на обучувачите ги подобри вештините на осум обучувачи за спроведување на обуки и ги продлабочи нивните знаења за овие теми. Обуката за обучувачи се фокусираше на интегритетот и ризиците од политиката поврзани со лобирањето, пристапот кон

регулирање на лобирањето во Северна Македонија и интегритетот и етичките стандарди во активностите за лобирање. Дополнително, беше даден осврт на разликата помеѓу подароци и мито, ги истражуваше релевантните закони и даде насоки за препознавање и управување со подароците.

Во рамките на соработката се изработи и Прирачник за обука за лобирање и подароци како одржлив ресурс за обучувачите, кој ќе им помогне во нивните идни напори за подигање на свеста.

Управување со судирот на интереси

Во рамките на воспоставената соработка со Совет на Европа - Хоризонталниот инструмент на Европската Унија и Советот на Европа се ревидираше „Практичното упатство за правилата за ад-хок откривање и управување со случаи на конфликт на интереси за членовите на Владата на Република Северна Македонија“. Во рамки на оваа соработка дадени беа препораки насочени кон унапредување на упатството, вклучително и со додавање на релевантни информации кои дополнително ги објаснуваат различните модалитети и можните случаи на судир на интереси, како и соодветното однесување на функционерите на високо ниво кога ќе се најдат во такви ситуации. Покрај препораките за подобрување на Упатството, во рамки на Проектот се подготвија материјали за обука за откривање и управување со случаи на судир на интереси и се одржа обука за зајакнување на капацитетите на сите вработени во Сектор за спречување судир на интереси, следење на имотна состојба и интереси и лобирање. Оваа обука ги опфати меѓународните стандарди и националното законодавство, како и практични примери и студии на случаи со цел да се истакнат ефикасни процедури за управување со судирот на интереси.

Обуката претставуваше платформа за размена на искуства во врска со секојдневните ситуации со кои се соочуваат вработените на Државната комисија за спречување на корупцијата при идентификување на судирот на интереси и одлучување како да се постапува со конкретни случаи. Обуката беше високо оценета од учесниците, сметајќи дека е корисна за нивната секојдневна работа, бидејќи ефикасното управување и одговор на ризиците и појавите од судир на интереси значително го зголемува нивото на доверба во властите и е клучна компонента на принципот на владеење на правото и други постулати на демократските вредности.

Во рамки на соработката со УСАИД Партнерство против корупцијата се работеше на документ Најчесто поставувани прашања од областа судир на интереси. Овој документ содржи повеќе од 100 прашања, кои ќе бидат објавени на веб страната на ДКСК. Со ова се очекува олеснување на целиот процес и надминување на дилеми и недоумици од областа на судирот на интереси и за службените лица, но и за самите институции од јавниот сектор.

Обука заради зајакнување на соработката со други институции

Во рамките на воспоставената соработка со Совет на Европа - Хоризонталниот инструмент на Европската Унија и Советот на Европа се поддржаа релевантните институции во воспоставувањето јасни процедури за соодветните јавни службеници да ги пријават сметките кои се чуваат во странски јурисдикции, земајќи ја предвид Конвенцијата на Обединетите нации против корупција, член 52, став 6, за да се помогне во спречувањето и откривањето на трансферите на приходи од криминал. Во рамките на поддршката се организираше средба на која експерт на Советот на Европа презентираше препораки за воспоставување соодветни процедури. На овој состанок учествуваа претставници на Државната комисија за спречување на корупцијата, Министерството за правда и Народната банка и се вклучија во плодна дискусија со експертот. Првичните препораки за воспоставување соодветни процедури и санкции за неусогласеност се ажурирани врз основа на дискусијата и повратните информации добиени на состанокот и во моментот служат како основа за измена на Законот за спречување на корупција и судир на интереси со цел поконкретно да се регулира известувањето за сметките во странски финансиски институции.

11. ЕДУКАЦИЈА И ЈАКНЕЊЕ НА СВЕСТА ЗА КОРУПЦИЈАТА И СУДИРОТ НА ИНТЕРЕСИ

Тргувајќи од фактот дека борбата против корупцијата е заедничка борба на институциите и граѓаните и потребна е меѓусебна поддршка во истата, едукативниот процес е практична алатка од превентивен карактер што Државната комисија за спречување на корупцијата континуирано го развива. Процесот на континуирана едукација претставува еден од клучните приоритети и алатки во препознавањето и справувањето со корупцијата, но и поттикнување за етичко однесување, спречување на судир на интереси и создавање на услови за поголема доверба на граѓаните во јавниот сектор. Јакнењето на институционалните капацитети на Државната комисија за спречување на корупцијата во смисла на човечки, технички и финансиски ресурси, е од исклучително значење за непречено одвивање на работните процеси, остварување на работните задачи и надлежностите утврдени со закон како и воопшто за целокупното функционирање на институцијата.

И во текот на 2024 година Државната комисија за спречување на корупцијата работеше на јакнење на свеста кај пошироката јавност за важноста и значењето на борбата против корупцијата и на интегритетот воопшто, а особено кај носителите на јавните функции и останатите службени лица.

Покрај активностите кои Државната комисија за спречување на корупцијата ги презема за јакнење на личниот и институционалниот интегритет, кои несомнено имаат значаен придонес за јакнење на свеста за корупцијата и судирот на интереси и справување со истите, во овој дел се презентираат и активностите од едукативен карактер кои Државната комисија за спречување на корупцијата ги реализираше во 2024 година:

Обуки за службени лица

Во текот на 2024 година, по барање на Државниот испитен центар, заради исполнување на законските одредби поврзани со обуки за потребите на

директорите на основни и средни училишта на национални ниво, беа спроведени напредни обуки на тема – Превенција и репресија на корупцијата.

Со поддршка на Мисијата на ОБСЕ во Скопје се организираа настани на тема „Имплементација на Системот на интегритет во единиците на локална самоуправа” на која земаа активно учество вкупно 38 општини од кои 27 градоначалниците, додека од 11 општини учество земаа нивни претставници.

Со цел подигање на вкупното ниво на воспоставеност на системот на интегритет во единиците на локална самоуправа се продолжи со организација на обуки под наслов „Напредната обука за воведување на елементите на системот на интегритет во ЕЛС” во периодот септември - октомври 2024 година со поддршката на Мисијата на ОБСЕ во Скопје преку организирање на четири обуки, во кои беа опфатени сите елементи од системот на интегритет. Обуката во просек ја посетуваа 22 учесници претставници од локалната самоуправа. По завршување на обуката на сите учесници им се доделија потврди за учество во напредни обуки за успешна имплементација на елементите од системот на интегритет (вкупен број на Потврди е доделени на 41 лице, но бројот на елементи е различен во зависност од посетите)

Антикорупциска едукација кај ученици од основните училишта

Државната комисија за спречување на корупцијата континуирано и во 2024 година посвети внимание на антикорупциската едукација кај учениците од основните училишта за важноста на борбата против корупција и промоција на интегритетот. Имено, во текот на 2024 година, во соработката со УСАИД, преку проектните активности договорени во рамките на проектот Партнерство против корупција и по добиената согласност од Министерството за образование и наука и Бирото за развој на образованието се продолжи со преземање на понатамошни активности во насока на спроведување на антикорупциската едукација за учениците од седмо до деветто одделение под наслов „Бидете херои на чесноста”. Се постигна договор со 12 училишта на ниво на држава во кои Државната комисија за спречување на корупцијата ќе спроведе антикорупциска едукација за учебната 2024/2025.

Во насока на обезбедување на видливост и поттик за активно учество на учениците во рамките на кампањата, а со поддршка на УСАИД ППК проектот се обезбедија актери препознаени од учениците и со видлив интегритет за јавноста, како и репрезентативен материјал со јасни антикорупциски пораки кои ќе се сподели со учениците и јавноста.

Е – платформа за учење

На веб страницата ДКСК развиен е систем за е-учење со лекции кои се достапни за сите заинтересирани граѓани, но првенствено се наменети за вработените во јавниот сектор. Оваа платформа за учење им овозможува на регистрираните корисници да се стекнат со потврда за положен курс откако ќе поминат краток тест/квиз.

Платформата за Е-учење на ДКСК во моментот располага со вкупно осум лекции и тоа:

- „Систем на интегритет“,
- „Судир на интереси“,
- „Спречување на корупција“,
- „Заштита на укажувачи“,
- “Транспарентноста како компонента на Политиката за интегритет“
- “Родова димензија на корупцијата”,
- “Управување со ризици од корупција и институционална корупција”, и
- “Лобирање”.

Платформата за е-учење постојано се надградува со нови лекции, со што ќе се обезбеди одржливост на активностите.

12. ЗАКОН ЗА ЗАШТИТА НА УКАЖУВАЧИ

Почитувајќи ги начелата на законитост, транспарентност, отчетност и одговорност, а воедно исполнувајќи ги одредбите од член 15 став (2) од Законот за заштита на укажувачи³, ДКСК го презентира Годишниот извештај за примени пријави од укажувачи во 2024 година во рамките на Годишниот извештај за работа на ДКСК за 2024 година.

Со Законот за заштита на укажувачите, се воведе системот на заштита на укажувачите со цел да го поттикне и охрабри пријавувањето, односно да се воспостави систем за заштитено пријавување т.е. откривање на разумно сомневање или сознание дека е извршено, се извршува или е веројатно дека ќе се изврши казниво, неетичко или друго незаконито или недозволиво постапување со кое се повредува или загрозува јавниот интерес.

Во овој Извештај е прикажана состојбата со преземените активности поврзани со имплементацијата на Законот за заштита на укажувачи и подзаконските акти од страна на ДКСК и останатите институции од јавниот сектор од започнувањето на примената на ЗЗУ заклучно со 31 декември 2024 година.

Законска регулатива

Законот за заштита на укажувачите е донесен на 09.11.2015 година и започна да се применува од 18.03.2016 година. За негова имплементација беа донесени подзаконски акти⁴, со кои се уреди начинот на постапување во врска со заштитеното внатрешно и надворешно пријавување во институциите од јавниот и приватниот сектор. Примената на подзаконските акти коишто произлегуваат од

³ Службен весник на Република Македонија број 196/2015, 35/18

⁴ Правилник за заштитено внатрешно пријавување во институциите во јавниот сектор; Правилник за заштитено надворешно пријавување и Правилник за насоки за донесување на внатрешни акти за заштитено внатрешно пријавување во правното лице во приватниот сектор.

него се имплементираат заедно со ЗЗУ од 18.03.2016 година.

Постапување на ДКСК во имплементација на Законот за заштита на укажувачи

Постапувајќи согласно надлежности утврдени во Законот за заштита на укажувачи и во подзаконските акти коишто произлегуваат од него, ДКСК презеде конкретни активности за воспоставување на систем на заштита на укажувачите, така што почнувајќи од април 2016 година, беше назначено овластено лице за прием на пријави од укажувачи за заштитено внатрешно и заштитено надворешно пријавување во ДКСК, согласно пропишаните услови. Усвоена е внатрешна процедура за начинот и постапката за прием на пријави од укажувачи за заштитено внатрешно и заштитено надворешно пријавување, која е објавена на веб страницата на ДКСК.

Во периодот од почеток на примената на Законот за заштита на укажувачи и подзаконските акти кои произлегуваат од него, до Собранието на Република Северна Македонија доставени се Годишни извештаи за примени пријави од укажувачи и тоа за годините 2016, 2019, 2020, 2021, 2022 и 2023 година, објавени на веб страната на ДКСК, (последните четири извештаи се содржани во Годишниот извештај за работа на ДКСК). За 2017 и 2018 година не се доставени Годишни извешти до Собранието на РСМ поради нефункционалност на ДКСК.

Регистар на овластените лица за прием на пријави од укажувачи

Со Законот за заштита на укажувачи, во членовите 4 и 5, институциите и правните лица од приватниот сектор се должни да назначат овластени лица за прием на пријави од укажувачи за заштитено внатрешно пријавување, кои што пак имаат обврска до ДКСК да доставуваат полугодишни извештаи за примени пријави од укажувачи.

Започнувајќи од 18 март 2016 година институциите од јавниот и приватниот сектор до ДКСК доставуваат известувања за назначени овластени лица за прием на пријави од укажувачи во овие институции со нивните контакт податоци. Согласно обврските предвидени со член 17 став 1 точка 21 од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, а врз основа на добиените податоци од институциите, ДКСК воспостави Регистар на овластените лица за прием на пријави од укажувачи кој редовно се ажурира. Во следната табела прикажан е бројот на институции кои во 2024 година постапиле согласно ЗЗУ.

Број на институции и овластени лица по Закон за заштита на укажувачи 2024 година

Број на институции	Број на институции со овластени лица	Број на овластени лица	%
1324	217	223	16,39%

Во март 2021 година Владата на Република Северна Македонија донесе План за борба против корупцијата -“Акција 21”, каде во точката 9 -Назначување на овластено лице за прием на пријави од укажувачи, сите органи на државната управа беа задолжени, додека на институциите кои немаат статус на орган на државна управа им се укажа, а на единиците на локалната самоуправа им се препорача да назначат овластено лице за прием на пријави од укажувачи за воспоставување заштитено внатрешно пријавување согласно Законот за заштита на укажувачите и информациите да ги објават на нивните веб страни.

Од увидот на веб страниците на институциите се забележува дека поголем број од нив постапиле по насоките на Владата и воспоставиле систем на заштитено внатрешно пријавување⁵, но не ја исполниле обврската за извештајност кон ДКСК, односно не доставиле известување за овластеното лице со неговите контакт податоци, поради што Регистарот на овластени лица кој редовно се ажурира во ДКСК, содржи податоци за мал број институции што е видно и од Табелата. Состојбата не е променета и во 2024 година.

Известување за примени пријави од укажувачи

Институциите во јавниот сектор имаат обврска да доставуваат полугодишни извештаи за прием на пријави од укажувачи, кои треба да содржат општи статистички податоци и податоци за оформени предмети по примени пријави, согласно членот 15 од Законот за заштита на укажувачи. Иако обврската за доставување на полугодишни извештаи не се однесува на субјектите од приватниот сектор, забележливо е дека одреден број од нив, самоиницијативно доставуваат полугодишни извештаи. Во следната табела прикажан е бројот на доставени извештаи до ДКСК во 2024 година.

⁵ Назначено е овластено лице за прием на пријави од укажувачи, објавени се контакт податоци за овластените лица за прием на пријави од укажувачи, објавени се интерни процедури за заштитено внатрешно пријавување

**Доставени полугодишни
извештаи до ДКСК**
2024 година

	Институции од јавен сектор	Правни лица од приватен сектор	Вкупно	Институции кои примиле пријави	Поднесени пријави
01.01-31.06	106	8	114	3	3
01.07.-31.12	125	5	131	2	3

Споредбата на податоците за доставените извештаи со податоците од Регистарот, укажуваат дека иако повеќе од институциите имаат воспоставено систем на заштитено внатрешно пријавување, не ја исполниле обврска за доставување полугодишен извештај до ДКСК од причина што немаат примено пријави од укажувачи.

Треба да се истакне дека во последните години, неколку институции континуирано известуваат дека до нив се доставени пријави од укажувачи преку каналот на заштитено внатрешно пријавување, што говори за фактот дека граѓаните се охрабруваат и сознанијата/сомневањата за незаконско однесување ги пријавуваат во институциите што значи мал чекор напред во прифаќање и користење на овој инструмент како солиден начин на прибирање на информации и соодветна реакција за пријавените неправилности од страна на институциите. Со тоа се постигнува и целта на самиот инструмент -заштитено пријавување, односно обезбедување на системска заштита на укажувачите кои се охрабруваат да пријават неправилности во работењето на институциите.

Малиот број на доставени полугодишни извештаи во 2024 година говори дека институциите не се доволно посветени на исполнување на своите обврски предвидени со ЗЗУ и подзаконските акти кои произлегуваат од него.

Анализа на примени полугодишни извештаи

Во доставените полугодишни извештаи за првата половина од 2024 година, три (3) институции известија дека овластените лица во тие институции примиле вкупно 3 пријави од укажувачи по кои биле преземени дејствија и мерки согласно Законот за заштита на укажувачите и подзаконските акти.

Во втората половина од 2024 година, две (2) институција известиле дека примиле 3 пријави од укажувачи и постапиле согласно Законот.

Од страна на институциите кои во рамките на внатрешното пријавување примиле пријави од укажувачи, известно е дека постапиле согласно Законот за заштита на укажувачи, спроведени се конкретни дејствија во насока на проверка на наводите во пријавите и презеле конкретни мерки согласно закон.

Постапување на ДКСК по примени пријави од укажувачи во 2024 година

Зголемената доверба на јавноста во работата на ДКСК придонесе да се зголеми интересот на граѓаните за начинот на пријавување што го гарантира Законот за заштита на укажувачи.

Од страна на овластеното лице за прием на пријави од укажувачи во ДКСК како и од членовите на ДКСК, на разни начини, преку директна комуникација на разни собири, работилници, конференции или преку дадени изјави во медиумите, кон јавноста беа презентирани бројни информации за начинот на кој ДКСК постапува по овие пријави.

Содржина на примените пријави

Во 2024 година до ДКСК се поднесени 3 пријави во кои се содржани наводи со сомневање за незаконски, недозволени и неетички дејствија преземени од одговорните лица или од други службени лица во институциите каде што тие работат или порано биле вработени или до кои дошле на некој друг начин (преку извршување на услуги или остварување на друг вид деловна соработка). Трите пријави доставени до ДКСК од укажувачите се преку каналот за заштитено надворешно пријавување, односно се пријави кои содржат наводи за сознанија или сомневања за незаконски дејствија кои биле сторени од страна на одговорни или службени лица во други институции од јавниот сектор, што е резултат на изградената доверба на граѓаните во ДКСК, како и поради сомневањето дека во рамките институции каде работат или порано биле вработени нема да се постапува по нивните пријави, додека една пријава е доставена преку каналот на заштитено внатрешно пријавување.

Форма и начин на прием на пријавите

Со Правилникот за заштитено надворешно пријавување во институциите во јавниот сектор, укажувачот може да изврши заштитено надворешно или внатрешно пријавување усно на записник или во писмена форма, доставени лично или преку пошта или електронско сандаче до овластеното лице. Анализата на примените пријави од укажувачите покажа дека од примените пријави, три пријави во писмена форма се доставени преку пошта.

Податоци за анонимност/ доверливост на укажувачите

Законот за заштита на укажувачите го дефинира укажувачот како лице кое со добра намера врши заштитено пријавување, кое не е должно да ја докажува добрата намера и вистинитоста на она што го пријавува. На укажувачот му се обезбедува заштита согласно закон и му се гарантира доверливост.

Во однос на податоците за анонимност или доверливост, трите примени пријави во 2024 година се пријави од анонимни укажувачи.

Категорија на лицата кои се јавуваат во својство на укажувач

Следејќи ја утврдената категоризација на лица кои можат да се јават во својство на укажувачи, согласно член 2 став (3) од Законот за заштита на укажувачи:

- трите укажувачи се анонимни за кои не може да се утврди нивната категорија согласно членот 2 став (3) од Законот за заштита на укажувачи.

Согласно Законот за заштита на укажувачи, институциите каде може да се врши заштитено надворено или внатрешно пријавување се должни во рамките на своите надлежности да постапат по пријавата, да ги заштитат личните податоци на укажувачот, односно податоците кои можат да го откријат идентитетот на укажувачот кој пријавува анонимно или доверливо, а за преземените мерки да го информираат укажувачот без одлагање, најдоцна во рок од 15 дена од денот на приемот на пријавата.

Постапувачи согласно своите надлежности, овластеното лице за заштитено пријавување во ДКСК оформи три (3) предмети по кои поединечно изврши проценка на содржината на пријавите и донесе заклучок за проверка на наводите содржани во истите се со цел утврдување на фактичката состојба. За таа цел, беа доставени барања за прибирање на податоци и информации до други надлежни институции. Во фаза на прибирање и размена на податоците беше остварена потесна соработка со овластените лица од другите надлежни институции, што е во насока на зајакнување на меѓуинституционалната соработка со цел успешна имплементација на Законот за заштита на укажувачи и подзаконските акти и обезбедување на институционална заштита на укажувачите.

Статус на предметите и ефекти од постапувањата

Во следната табела прикажани се ефектите од постапувањата на ДКСК по однос на предметите формирани по пријави од укажувачи заклучно со 31 декември 2024 година.

Постапувања на ДКСК по пријави од укажувачи 2024 година

Број на пријави	
Број на примени пријави	3
Број на пријави по кои се отворени предмети	3
6	

Постапувањето по предметите е во тек.

Во текот на 2024 година, од страна на Министерството за правда, во три наврати беше побарано мислење од Државната комисија за спречување на корупцијата по однос на текстот на Нацрт - Законот за заштитено пријавување и заштита на укажувачите, од аспект на проверка на постоење ризици од корупција во предложениот текст. ДКСК во сите три наврати се изјасни по предложениот текст, даде свои мислења и истите беа прифатени.

Овластеното лице за прием на пријави од укажувачи во ДКСК во декември 2024 година одржа обука на тема Заштитено пријавување и заштита на укажувачите во Академијата за судии и јавни обвинители, каде подетално го претстави инструментот заштитено пријавување, мерките и активностите кои се утврдени со ЗЗУ и улогата на правосудните органи во делот на заштитата на правата на укажувачите.

13. ЗАКОН ЗА ЛОБИРАЊЕ

ДКСК има надлежности во имплементацијата на Законот за лобирање, кој е донесен на 01.06.2021 година, со одложена примена од 11.06.2022 година.

Согласно со утврдените надлежности, ДКСК ги донесе пропишаните подзаконски акти кои се објавени во „Службен весник на РСМ“ бр.17/22. Дополнително, ДКСК изготви и модел на внатрешен акт, за да им послужи како пример на органите кај кои се лобира, во исполнување на обврската утврдена во член 24 од Законот за лобирање и во електронска форма го достави до Собранието на Република Северна Македонија и единиците на локалната самоуправа, како и до Кабинетот на заменикот на претседателот на Владата задолжен за политики за добро владеење, од каде е препратен до органите на државната управа.

Согласно евиденцијата на ДКСК, 32 органи ја исполните обврската за донесување на внатрешен акт од членот 24 од Законот за лобирање и за истото ја известиле ДКСК.

Исто така, согласно член 8 од Законот за лобирање, ДКСК изработи и стави во функција софтверско решение - електронски Регистар на лобисти, лоби организации и лобирање, кон кој може да се пристапи преку линкот: <https://lobisti.dksk.mk/> објавен на ВЕБ страницата на ДКСК.

Покрај овие активности, спроведени се обуки за органите кај кои се лобира, како и обуки за изработка на внатрешните акти.

Во 2024 година до ДКСК доставени се три пријави за регистрација на лоби организација Регистарот на лобисти. Трите пријави се уважени и донесени се решенија за регистрација на три лоби организации од страна на ДКСК.

14.

ПОСТАПУВАЊА ПО БАРАЊА ЗА ПРИСТАП ДО ИНФОРМАЦИИ ОД ЈАВЕН КАРАКТЕР

Со Уставот на Република Македонија, како едно од основните права на Граѓанинот од корпусот – „Граѓански и политички слободи и права“ е гарантиран слободниот пристап до информациите, слободата на примање и пренесување на информациите.

Тргнувајќи од начелото на јавност утврдено во Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, имајќи во предвид дека јавноста и отвореноста во работењето се во функција на транспарентност на мерките и активностите кои ги презема Државната комисија за спречување на корупцијата, со посебен професионален однос се пристапува кон предметите по доставени барања за слободен пристап до информации од јавен карактер.

Како резултат на заложите за транспарентност во своето работење, во извештајот за транспарентност на Агенцијата за заштита на правото на слободен пристап до информации, Државната комисија за спречување на корупцијата, односно транспарентноста на институцијата за 2024 година е оценета на високо второ место. Во текот на 2024 година, до Државната комисија за спречување на корупцијата беа поднесени 40 барања за пристап до информации од јавен карактер и по истите постапено е во законски утврдениот рок. Од вкупно поднесените 40 барања за пристап до информации од јавен карактер, позитивно е одговорено на 39 барања, а едно барање е одбиено со решение согласно член 7 став 1 од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, по кое барателот не поднел жалба до Агенцијата за заштита на правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер.

Важно е да се потенцира дека сите барања, односно одговори, се од исклучително комплексен карактер со барани аналитички податоци за кои Државната комисија за спречување на корупцијата соодветно обезбеди одговори кон засегнатите страни.

Извештајот за транспарентноста на државните институции беше дел од мониторинг процесот на Агенцијата во рамки на Акцискиот план за спроведување на Стратегијата за реформа на јавната администрација 2018-2023, кој има за цел унапредување на алатките за достапност на информации од јавен карактер. Агенцијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер во 2024 година ги оцени веб-страниците на државните институции, со фокус на редовното објавување и ажурирање на документите согласно Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер.

15.

ПРИЛОЗИ

Иницијатива за поведување постапка за кривично гонење по предмети од областа на корупцијата	Прилог 1
Иницијативи пред надлежни органи за поведување постапка за утврдување на одговорност на службени лица	Прилог 2
Дадени препораки до институции за надминување на констатирани состојби	Прилог 3
Дадени укажувања до институции за надминување на констатирани состојби	Прилог 4
Иницијативи за утврдување одговорност на службени лица поради постоење на судир на интереси	Прилог 5
Извршени АПЛ и преглед на постапувањата од надлежните органи за дадените препораки	Прилог 6
Извештај од спроведениот мониторинг на примената на системот за интегритет во институциите од јавниот сектор на Република Северна Македонија во 2024 година	Прилог 7
Финансиски извештаи на ДКСК за 2024 година	Прилог 8

